BIBLIOTECA N.LE ROMA VITT. EMANUELE

DE PERSECVTIONE ANGLICANA LIBELLVS.

QVO EXPLICANTVR Afflictiones, calamitates, cruciatus, & acerbissima martyria, quæ Angli Catholici nũc ob fidẽ patiuntur.

Quæ omnia in hac postrema editione æneis typis ad viuum expressa sunt.

ROMÆ, *Cum Licentia Superiorum* M. D. LXXXII.

Ex Typographia Georgij Ferrarij.

Sumptibus Bartholomæi Grassi, & Cæsaris Ferrarij sociorũ.

PHILIPPO BONCOMPAGNO S. R. E. CARDINALI SANCTI SIXTI

Patrono optimo.

Collegium Anglicanum Romanum. S.

CUM nuper sit ad nos allatus è Rhemensi Collegio libellus, quo paucis forma quædam describitur calamitosissimi tẽporis, quod quasi omnis conscelerati furoris, ac violentiæ maturitas eruperit, florens illud quondã Angliæ Regnum ita affligit, vt cladem maiorem quotidie afferat: gratum amplitudini tuæ futurum duximus, si tuo nomine diuulgetur, & in manus homi-

num tam excellenti fultus præsidio veniat: vt perspiciant omnes quanta nostris temporibus impiorum spiritus miseriarum incendia excitarit: & vbi viderint non deesse Dei beneficio, quos nullum periculum, nulla vis, nullus cruciatus posſit de recta fide depellere, miseram, potius quàm turpem nostram sciant esse rempub. Quamquam si esset deformis, nemo eam irridere, sed misereri potius deberet. Est illa quidem ornamentis spoliata, ægra, malo affecta; inest tamen quidam in venis ac visceribus calor, qui eam in præsenti, quãuis oppressam, extingui non patitur, et simul atque cælesti aliqua medicina melius erit factum, non pristinam modo ei sanitatem, sed colorem etiam, ac vires continuo reddet. Inuadant Angliã quamlibet graues, difficilesque morbi, illi certe, quæ est in Dei fide locata, dum anima erit, spes erit. Laborare scili

cet ac tentari poterit, occidere non poterit. Sunt inter Anglos qui doceant omnia quæ dura, tristitia, aduersaque sint, ea Dei auxilio, ac pietatis desiderio obteri, ac pro nihilo putari. Nobis certe, qui in hoc collegio summa Gregorij xiij. patrui tui liberalitate, & vigilantia, tua sub tutela, ac patrocinio ad solidam sapientiam, & Christiano homine dignissimam informamur, non concidit tam sæua tempestate animus: erigitur potius, & ad eorum imagines, quorum, hoc commentariolo expressæ sunt, non modo intuendas, verum etiam imitandas accenditur. Optatissimum quidem est Angliam saluam, atque integrã videre: proximum, nullas pro eius salute ac dignitate ærumnas non perpetiendas putare: postrrmum illud, quod omnium maximum esse debet, corpus iamdiu CHRISTO IESU, ac Romano Pontifici eius Vica-

rio consecratū libenter offerre, si quo modo repræsentari morte nostra miserabilis regni gloria ac species possit. Oramus proinde amplitudinem tuam, vt quando hæc non in vmbra, & palæstra, sed in sole atque acie geruntur, si erit commodum, hoc ipsum Anglicani non iam ingenij, & doctrinæ, sed Christiani studij, ac religionis specimen, communi Christianorum omnium parenti offerat: vt intelligat sanctißimus Pontifex antiquum in Anglorum pectoribus florem siti veteris vbertatis nō penitus exaruisse, illudque sibi persuadeat, nobis, quibus domi hæc nascuntur, vt carißimam patriam ab interitu vindicemus, vitam prius, quam gratum animum, fidem, ac perseuerantiam, defuturam. Vale.

DE PERSECVTIONE ANGLICANA: LIBELLVS.

Amicissimo suo Gerardo, Bononiæ.

FREQVENTES à te litteras argumenti nō dissimilis recepi: petis enim, & vehementer vrges, vt scriptione significē, quæ mihi certa sunt & explorata, de Anglicana in orthodoxos persecutione, cuius tu istic famam esse non exiguā quidem, sed minimè tamen explicatam, & fidei parum constantis, affirmas. Mihi autē, qui & absum propius ab ipsis rebus gestis, & accipio auditione, quæ quotidie geruntur, non esse per difficilem

exiſtimas, complecti litteris, quæ ſunt certiſſima. Quæ tibi vt non negauerim, (locis enim peruicinis ſubſiſto, & quæ ſcribuntur, aut uarrantur, non indiligenter attendo:) tamen, an debeam hæc eadem tibi ſcribere, & amicis (vt ais) petentibus impertire, eo maxime conſilio, vt fiant publica; nondum ſatis poſſum conſtituere. Non enim es neſcius, quantum habeat periculi de potentium iniurijs querelam inſtituere, quorum ingenium, & conſuetudo eſt, ne gemitum quidem miſeris liberum, aut impunitum relinquere, ſed ipſis etiam de lamentis (ſi qua fiāt) vindictam ſumere. Ne igitur noceā quibus optime volo, eorumque referendo calamitates augeam, quibus prodeſſe vel vitæ meæ periculo cuperem: ancipiti profecto cogitatione diſcrucior, & quàm in partem deflectam, non facile inuenio.

Propendeo tamē (fateor) in illud, quod poſtulas, cum & iuſtum videatur, & rationibus à te poſitis, ab omni maleuolorum calumnia ſatis munitum. Quid enim, (inquis) an quæ publice ſunt geſta, priuatis litteris non liceat committere? aut ſi hoc

ipſum in crimen vocatur: tua tamen culpa eſt, non alijs præſtanda, tuum delictũ in alios non plectendum. Quæ tua ratio ab ipſius naturæ ſenſu deducta, ſuſtentat me non parum vacillantem, & non mediocriter voluntatẽ tibi ſatisfaciendi corroborat. Hoc enim profecto, (niſi vehementer aberro) ab aduerſariorum noſtrorum expectandum eſt prudentia, (ſunt enim ſecundum carnem non inſipientes,) vt aliena peccata ab innocentibus non exignant: quamquam ego, mehercule, ſic quæque conabor ſcribere, vt nec ipſis etiam iudicibus, in officium boni viri ſcribendo peccem. Nihil enim odioſe dicã, nihil maleuole, acerbe nihil: narrabo tantum quæ facta ſunt, & ſi rei aſperitas aliquando me in querelam impulerit, id citra cuiuſquam fiat contumeliam.

Non enim arbitror noſtrum eſſe, qui fidem Chriſti catholicam amplexamur, iniuriam iniuria compenſare, aut malefactorum iniquitatem, orationis velle acerbitate caſtigare. Habemus enim propitium, & potentem Dominum, cuius arbitrio deferenda ſunt omnia. *Ipſi cura eſt* *Catholicorũ propria.* *1.Petr.5.*

de

de nobis : ipsi vindictam, & ipse retribuet: ipse di-
Rom.12. *scerne causam nostram : de gente non sancta , ab*
Psal.42. *homine iniquo & doloso eruet nos ; ipse, cum tem-*
Psal.74. *pus acceperit, iustitias ipsas iudicabit*, quanto magis seruorum suorum persecutiones , molestias, & diuexationes? interim si affligimur, si proculcamur, si rapinas bonorum nostrorum patimur , si opprobrijs exponimur, si carceribus premimur , si vinculis stringimur, si fame, frigore, & inedia maceramur, si tormentis & cruciatibus subijcimur, si in cruces subleuamur, si mortis varijs generibus absumimur : (nam hæc omnia catholici in Anglia nostra sustinent :) & si, (quod adhuc magis ad dolotem facit) hæc eadem in medio nostrorum fratrum sustinemus , in auribus & oculis cæterorum Catholicorum, qui in circuitu sunt, inspectantibus & negligentibus ipsis, & nostri ne quicquam commiserentibus , nec verbo quidem (cum possint) iuuantibus; tamen despondendus animus non est, nec salutaris an-
4.Reg.19. chora patientiæ dimittenda . *Non enim*
Heb.11. (*vt inquit ille*) *meliores sumus quam patres nostri, qui secti sunt distenti sunt, verbera & carce-*

res

res experti sunt, & addit Apostolus, quod à te maxime animaduerti volo, *Non suscipientes redemptionem vt meliorem inuenirent resurrectionem. Non sunt discipuli supra magistrũ: qui cum iniustitiam non fecisset, cum iniquis tamen deputatus est*, & multo his atrociora nostri causa pertulit. *Neque tamen os suum coram tondentibus*, immo nec tundentibus quidem, *aperuit*. 1.Petr.2. Esa.53. Luc.22. Esa.53.

Retineamus ergo nos hanc tam sanctæ tolerantiæ auitam possessionem, commẽdatam nobis à saluatore nostro,& ab optimis maioribus integerrime conseruatã. Permittamus aduersarijs illam omnem innatam vindicandi ferociam, qua magistratui,& dominationi resistunt, qua seditiones & turbas excitant, qua tot viros principes, duces fortissimos, sacerdotes sanctissimos, ciuitates munitissimas, præclarissimas, atque nobilissimas respublicas fraude, ferroque, hac nostra tempestate, peremerunt. Vtantur illi humano brachio, confidant de astutia & iniquitate sua, vescantur scelere quantum volent: *Spes autem nostra in Deo nostro est, qui saluos facit sperantes in se : adiutoriumnostrum* Hæreticorũ peculiaria. Rom.9. Ep.Iud. Hier.17. 1.Cor.3. Eph.4. Psal.61.&123. Psal.43.

Psal 93. *in nomine Domini, qui fecit cælum & terram, & qui non obliuiscitur inopiæ, & tribulationis nostræ.* Placuerit forsitã maiestati suæ castigãdos

Psal. 49. 77 nos tradere ob peccata nostra, *qa honor re-*
140. 144. *gis iudiciũ diligit:* at certe nos proijcere nõ potest reuertẽtes ad se, *quia misericors, & miserator est, & miserationis eius non est numerus.* Quid poterat hoc ipso expressius ab eo dici?

Psal. 88. *Si dereliquerint* (de Dauide loquitur) *filij eius legem meã, & in iudicijs meis non ambulauerint.*

Si iustitias meas profanauerint, & mandata mea non custodierint.

Visitabo in virga iniquitates eorum, & in verberibus peccata eorum.

Misericordiam autem meam non dispergam ab eo, neque nocebo in veritate mea.

Non profanabo testamentum meum, & quæ procedunt de labijs meis, non faciam irrita.

Semel iuraui in sancto meo, si Dauid mentiar, semen eius in æternum manebit.

Hæc est promissio, hæc firma Dei testatio, Dauidico semini, hoc est, Ecclesiæ Christi Catholicæ, de æterna duratione, iuramento facta, sanguine confirmata, plurimorum sæculorum experientia stabilita. Non est ergo nobis dubitandum, sed sustinendum: *etenim vniuersi qui*

Psal 24. *susti-*

sustinent Dominum non confundentur.

Et si moram fecerit, expectemus illum, quia veniens veniet, & non tardabit. *Abac.2.*

Ad hanc autem rerum aduersarum tolerantiam, dum nos inuicem hoc in exilio non raro cohortamur: nihil solemus nobis ipsi libentius, vel possumus certe efficacius, ad consolationem & imitationem proponere, quàm fratrum nostrorum in Anglia perpessiones, tanto nostris maiores & acerbiores, quanto magis afficiunt quæ corpore sentiũtur, quàm quæ rebus externis inferuntur vulnera. Nos enim qui manibus elapsi persequentium, alienis in terris vitam exulem degimus, etsi permultis sane incommodis, atque adeo fere infinitis exagitemur, quòd patria, quòd liberis, quòd amicis careamus: quòd bonorum nostrorum direptiones, & possessiionum omnium auersiones sustinuerimus: tamen, quæ duæ res in homine sunt maximæ, earum vtimur potestate libera, id est, animi & corporis, quarũ neutra catholicis in Anglia cōceditur.

Nam præter illa grauamina, quæ rebus eorum temporalibus imponuntur, corpora *Dura Catholicorũ in Anglia conditio.*

pora etiam sexcentis diuexationibus patent, carcerum, vinculorum, atque etiã tormentorum. Animis vero nihil liberũ, nihil solutum, nihil integrum relinquitur: non vox, nõ religio, nõ internus de Deo, rebusque diuinis sensus, aut cogitatio. Loquendum enim tibi est cum alijs, affirmandũ iuramento quod cæteri affirmant, etiamsi animo longe aliter opineris etiãsi conscientia contrarium plane senseris.

Quæ seruitus, & illiberalis animorum pressura in rebus præsertim ad Deũ pertinentinentibus, cum sit omnium malorum, quæ in hominem possunt exerceri, grauissimum, atq; acerbissimum: facit vt nostra conditio, licet cæteris in rebus afflictissima, domesticorum tamen omnibus statu sit multo tolerabilior. Quis enim incommodis, & ipsa etiam morte non duxerit acerbius torqueri conscientia, prohiberi libero religionis exercitio, impelli ad opinionum nouarũ professionem, quas animus auersatur, respuit, & abhorret? More autem suo, patrumque suorũ, & totius fere orbis reliqui, si quis Deum colat, etiamsi clanculum, etiamsi

recte

recte, etiamsi per secreto fecerit: traduci tamen tanquam læsæ maiestatis reum, tanquam hostem & proditorem totius reipublicæ, tanquàm impium, & flagitiosum hominem, & vsura communis auræ vitæque, indignum? Quod autem nunc (Gerarde) sic se res habeant in patria nostra, ex subiecta liquido narratione constabit:

Ac primum quidem vt res facilius intelligatur, & reliquorũ quæ dicenda sunt, manifestior existat coniectura: non erit forsan ab optima methodo alienum, si leges publicas proposuero, quas Anglia, nata & instituta à Catholicis ad Christũ, in perniciem Catholicorum ob fidẽ Christianam edidit. ex his enim non difficulter existimari poterit, quantum patiantur à priuatorum hominum libidine, odio, atque nequitia, cum publicarum legum autoritas, tantum in illos potestátis cuiuis fere calumniatori permittat. *Leges Anglicanæ in Catholicos latæ.*

Vt ergo de legibus dicã, duo sunt earum genera, quæ diuersis temporibus in Catholicos sunt latæ, aliæ quæ pecunias, possessiones, cæteraque bona, tam fortunæ, quam corporis attingunt, quæ pecu- *Duo genera Legum in Catholicos.*

niariæ (opinor) dici possunt. Aliæ quæ sanguinariæ potius sunt, quia mortẽ vniuersis offendentibus infligunt. Atque ad hanc ipsam legum partitionem, sequentis orationis seriem accommodabo.

Leges pecuniariæ.

Inter leges pecuniarias, illa cum primis numeranda venit, quæ in postremis est edita, in eorum nimirum punitionem, qui conscientiam secuti protestantium Ecclesias frequentare detrectant. Hoc enim perurgent aduersarij, vt licet Catholici alterius sint religionis, licet Caluinismum animis abhorreant, licet ministrorũ preces & conuentus detestentur, & eorum sacra pro nefandissimis habeant: tamen accedant, assistant, præsentes se exhibeãt, etiam reluctante, etiam reclamante, etiã auersante conscientia. Et qnia plurimi recusant tã atrociter in Deũ, & cõscientias peccare suas: ideo lex ista seuerissima, in homines istos scrupulosos facta est, vt quicunque ad Ecclesias protestantiũ venire recusauerint, officij diuini (vt loquũtur) præstandi, aut auscultandi causa, si ætatem annorum sedecim excesserint, soluant quoquo mense suæ absentiæ libras

Prima lex in recusantes ecclesias protestantium.

Anglicas

anglicas viginti, hoc eſt aureos, *66.* qui autem ſoluendo non ſunt, carceribus omnino detineantur, donec ſoluendi facultatem habeant. Leges reliquæ hoc ordine ſequuntur.

Qui conuictus fuerit audiuiſſe miſſam, etiamſi id ſecreto factum fuerit, patietur carceres per integrum annum, & tam diu poſtea, quo vſque perſoluat 211. aureos. *2. De miſſa.*

Sacerdos vero qui ſacrum fecerit, non exibit carcere poſt expletum annum, niſi ſolutis aureis 422. atque hoc toties quoties fuerit in hoc genere ab eo peccatum.

Omnis vir eccleſiaſticus, qui non publicam fecerit religionis Romanæ deteſtationem, & auctoritatem Pontificis Romani palam non abiurauerit, amittet omnia beneficia, omnemque dignitatem quamcunque eccleſiaſticam. *3. De abiuratione.*

Nullus ſcholaris, aut litterarum ſtudioſus habere poterit locum in collegijs academicis, aut ad vllum gradum litterarium aſcendere, niſi in ingreſſu ad illud collegium, & in ſuſceptione cuiuſque gradus, eiuſdem Pontificis auctoritatem in cauſis eccleſiaſticis abiuret. *4. Iuramenta in academijs.*

5. *De iuramētis magiſtratuum.* Nemo magiſtratum publicum gerat, aut vllum officium in republica retineat, niſi hancipſam ſummi Pontificis abiurationem publice præſtiterit.

6. *De pupillis.* Pupillus ad perfectam ætatem perueniens, hæreditatem ſuam adire non poterit, nec eiuſdem vllis commodis gaudere, niſi prius emiſerit idem publicum iuramentum.

7. *De comitialibus.* Quicunque infra dignitatem Baronis poſiti, vocati fuerint (vt non raro ſolent) ad comitia publica, quæ parlamentū appellantur (in quo ſumma libertas ſuffragiorum ſolebat eſſe) amittent omne ius ſuffragiorū, niſi velint publice hanc abiurationem Pontificis præſtare.

8. *De recuſantib. iuramētum.* Sic cuiquam infra conditionem Baronis cōſtituto, hæc abiuratio bis oblata fuerit, & ipſe hanc eandem ſecundo recuſauerit: amittet omnia bona, & poſſeſſiones ſuas, & corpore condemnabitur ad perpetuos carceres.

9. *De negātibus reginam ſupremū eſſe caput.* Qui negauerit Reginam eſſe ſupremū caput Eccleſiæ Anglicanæ in cauſis eccleſiaſticis eadem pœna plectetur amiſſionis bonorū oīum, & incarcerationis ꝑpetuæ.

Qui-

Quicunq. Agnos Dei,(vt vocant) rosaria,grana benedicta,medalias,crucifixos, aut aliam rem quancumque benedictam à Summo Pontifice,& in Angliam adductam,receperit,aut retinuerit;eandem pœnam sustinebit, amissionis bonorum omnium, & incarcerationis perpetuæ. *10. De recipiētib⁹ res benedictas à Papa.*

Si quis pædagogum domo retinuerit ad instruendos pueros, qui ecclesias protestantium non frequentet, aut ab episcopo Caluiniano approbatus non fuerit;perdet ob eam causam 33. aureos singulis mensibus, quousque illum eiecerit. *11. De retinētibus pedagogos Catholicos.*

Si quis sciat aliquem, qui alterum reconciliauerit vnitati,& communioni Ecclesiæ Romanæ, & Si hunc reconciliatorem,aut illum alterum reconciliatū quouismodo iuuerit,aut celauerit, ita vt infra spacium 20.dierum proxime sequentiū, magistratui publico vtcumque non prouiderit; amittet omnia bona sua,tam mobilia,quàm immobilia,omnesque possessiones dum viuit, & de corpore suo statuetur ad arbitrium reginæ. *12. De celātibus reconciliatores vel reconciliatos.*

Qui nouerit aliquem procurasse alterius reconciliationem ad finem Roma- *13 De celātibus procurationes.*

nam, quamuis ipse nec recõciliauerit, nec reconciliatus sit, & si hunc procuratorem quouismodo iuuerit, aut celauerit, aut nõ prodiderit magistratui, vt supra, eiusdem pœnæ comdemnabitur.

14. De celãtibus cõsultores. Qui nouerit aliquem consilium dedisse alicui, vt reconcilietur Romanæ fidei, licet ipse hoc omnino non procurauerit, & si hunc consultorem quouismodo inuenerit, aut celauerit, aut non prodiderit, vt supra: eidem pœnæ fiet obnoxius.

15. De celãtibus obedientes Papæ. Si quis sciet aliquem persuasisse, procurasse, aut consuluisse alicui, vt obediat Romano Pontifici in causis ecclesiasticis, & si hunc tamen iuuerit, celauerit, aut nõ prodiderit, vt supra eadẽ pœna plectetur.

16. De celãtibus promittentes obedientiã. Qui cognouerit aliquem permisisse sibi persuaderi, vt obediat in ecclesiasticis Romano Pontifici, vel promisisse (pro futuro tempore) quamcumque ei obedientiam: & si hunc quouis modo iuuerit, aut celauerit, aut infra viginti dies non prodiderit, vt supra, eandem pœnam amissionis bonorum & possessionum omniuum, & incarcerationis subibit.

17 De celã. Qui sciat sacerdotem aliquem absolutionem

tionem alteri dedisse, & hunc iuuerit, aut celauerit, aut satis tẽpore non prodiderit, vt supra: ad eandẽ pænã condemnabitur. *tib. absoluentes.*

Si quis nouerit sacerdotem habere auctoritatem absoluendi, quamuis eam non exercuerit, aut aliquem absoluerit, & si hunc iuuerit, aut celauerit, aut non prodiderit, vt supra, eidem pœnæ subiacebit. *18. De celãtib. auctoritatem habentes absoluendi.*

Qui sciuerit aliquem præ se ferre, auctoritatem habere absoluẽdi, etiam si re uera, non habeat, & hunc iuuerit, aut celauerit, aut non prodiderit, vt supra, eadẽ pœna inuoluetur. *19 De celãtibus præferentes absoluendi auctoritatẽ.*

Si quis sciat aliquem esse ab altero absolutum, siue volens petierit illam, absolutionem, siue sciens solum permiserit se ab solui non petentem: & hunc vllo modo adiuuerit, aut celauerit, aut non prodiderit, vt supra, eiusdem pœnæ reus existimabitur. *20. De celãtibus absolutos.*

Qui nouerit aliquem dissuasisse alteri religionem quæ nunc est publica in Anglia (hoc est Caluinismum) ea intẽtione, vt eum trahat ad obediendum Pontifici, & Romanæ religioni: vel si sciuerit aliquẽ procurasse, vel suasisse, vt alteri sic dissua- *21. De celãtibus dissuasores religiõis Caluinianæ.*

deatur:& ſi hunc quouiſmodo iuuerit,ce lauerit,vel non prodiderit magiſtratui infra ſpacium 20. dierum vt ſupra; eandem pœnam toties iam deſcriptam patietur,nimirum,vt amittat omnia quæ mortalibus hæc vita dare poſſit commoda.

Atque hæc fere ſunt, quæ de legibus pecuniarijs mihi veniunt in mentem, ex quibus ſolis,ſi nullæ capitales eſſent, cõiectura facilis fieri posſit, quàm ardua ſit in Anglia Catholicorum conditio, quibus tot leges tanquam laquei,ad perditionem ſunt poſitæ, terrore plenæ, periculiſque pleniſſimæ. Quis tranquillo animo eſſe poſſit cum de bonis vitæ neceſſarijs, nequeat vel ad horam ſecuritatem ſibi promittere, circunſeptus tot minitantibus legibus, quarum pericula vitare non poteſt,niſi impius eſſe velit? quantum hic loci calumnijs conceditur? quãtæ vires ſub miniſtrantur inuidiæ? quantæ occaſiones iniquitati porrigũtur? Si quis iuuerit, aut celauerit reconciliantem, reconciliatum, abſoluentem, abſolutum, procurantem, cõſulentem,diſſuadentẽ, aut huiuſmodi: reus eſt (inquit lex) ingentis flagitij, puniendus

niendus amiſſione bonorum omnium, atque etiam libertatis. Nihil dico de re. conſidera ſolum, quantum pateant Catholici his legibus iniuſtitiæ. Si q̃s aliquē ex prædictis, domo forſan vel inſcius reciperet, & alter ſcientem feciſſe argueret, qua ſe hic ratione defederet? aut quo patrocinio innocentiam tueretur ſuam? Si quis alicui diſſuaderet Caluiniſimum, nulla prorſus facta Romani Pontificis mētione: quo modo conſtabit, iſtum læſæ maieſtatis reum non eſſe, hoc eſt non ea intentione diſſuaſiſſe, vt alter, reiectis Caluini placitis, Romano ſe Pontifici, & eccleſiæ ſubmittat? Immo (inquis) euitari facile periculum poſſet, ſi iſte aperte Puritaniſmū, Anabaptiſmum, Ariániſmum, aut etiam atheiſmum perſuaderet. Credo equidē: nec ſane abhorret a probabili coniectura, particalum illam in iſtarum ſimiliumque hæroſeon patrociniū, fuiſſe a ſcriptore tā diligenter appoſitam. O miſeram conditionem noſtrorum temporum.

Ex lege 11. Præcedēti.

Securius in Anglia cuiuis hæreſi quàm fidei Catholicæ fauere.

Atque hæc de calumnia: quid vero de legum iſtarum iniquitate dicē dum eſſet, qua pater filium, maritus vxorem, frater

Iniquitas legum Anglicarū in Catholicos

fratrem, pœnitens sacerdotem, seruus dominum, ob religionem Catholicam, qua nati, qua educati, qua instituti sumus, quamque ceteri principes amplexantur, & defendunt, accusare in Anglia, tanquã de crimine scelerato, tenentur. quorum profecto simile nulla retro transacta tempora, nulla patrum repetita memoria, nulla priorum sæculorũ antiquitas viderunt? Solum hæ sunt nostrorum temporũ inauditæ vertigines, locorum nouitates, humanæ mentis flexibiles voluntates, carnis, & sanguinis vanissimæ cogitationes, quibus homines, incommutabilem Christi veritatem, commntare suis placitis, pro ratione suorum commodorũ attentant.

Leges capitales in Catholicos Anglos. Sed videamus adhuc seueriores leges hoc est, capitales, quas supra sanguinarias ea ratione appellauerim, quod sanguini insidientur, vitamque ipsam oppugnent. In quibus illud primum animaduersione non est indignum, omnes de sola religione esse, & tamen non solum pœnam capitis inferre, verum etiam læsæ maiestatis, quæ est omniũ grauissima, & odiosissima, quippe quæ flagitiosissimo debetur sceleri,

ri, quod eſt, proditionis. Hoc autem ideo ab aduerſarijs noſtris eſt factum, ne mors Catholicorum, martyrium videretur, ſed infamia potius ſcelerati flagitij, apud vulgus ignarum traduceretur. Etiam vt principi facilius perſuaderetur, religionē Catholicam, ſceptro ſuo infeſtam eſſe, & regnandi ſecuritati male ſecuram. Quo ſemel confirmato principio, non erat difficile, quas vellet, in orthodoxos leges elicere, cum tamen illa abhorreret ingenio ab huiuſmodi violentia, & ſanguinis effuſione. ſed nunc ad leges ipſas accedo, quarum prima ſic exoritur.

Quicunque dixerit, ſcripſerit, affirmauerit, vel ullo modo etiam per cifras ſignificauerit, vel etiam rogatus, confeſſus fuerit, Pontificem Romanum eſſe caput Eccleſiæ Anglicanæ, vel vllam habere ibi in cauſis eccleſiaſticis auctoritatem: reus læſæ maieſtatis exiſtimabitur, & eadem prorſus pæna plectetur qua reipublicæ proditores plecti ſolent. *1. Confitentes Pontificis auctoritatem.*

Qui ad Pontificem Romanum vlla de cauſa appellauerit, & bullas, aut alia inſtrumenta ab illo obtinuerit, & in Angliā *2. Appellantes ad Pontificem.*

inuer-

inuexerit: eidem læſæ maieſtatis pœnæ ſubiacebit.

3. Importātes res benedictas à Papa. Si quis Agnos Dei (vt vocant,) roſaria, grana benedicta, medalias, crucifixos, aut quam cunque rem aliam à Pontifice Romano benedictam, in Angliam importauerit, criminis læſæ maieſtatis reus erit.

4. Recuſantes iurare. Cuicumque infra dignitatē Baronis cōſtituto, ter oblatum fuerit iuramentum, ſeu abiuratio cōtra Pontificis Romani au ctoritatem, & pro ſuprema poteſtate Reginæ in cauſis eccleſiaſticis, & ſi ille tertiò iurare detrectet: eandem pœnā læſæ maieſtatis ſuſtinebit.

5 Fatentes reginā hæreticam aut ſchiſmaticam. Qui vllo modo dixerit, ſcripſerit, ſignificauerit, vel rogatus confeſſus fuerit, Reginam Angliæ hæreticam eſſe, aut ſchiſmaticā: eidem pœnæ læſæ maieſtatis erit obnoxius.

6. Reconciliantes. Si quis aliquē Eccleſiæ Romanæ vnitati, & communioni reconciliauerit, eandē pœnam læſæ maieſtatis patietur.

7. Reconciliati. Quicumque fuerit ab aliquo, ſciens & volens, ad eandem vnitatem & communionem reconciliatus: eandem pœnam ſuſtinebit.

Qui

Qui prouocauit alicuius reconciliationem ad illam vnitatẽ, & communionem eiuſdem pœnæ reus erit. *8. Procurãtes recõciliationem.*

Qui tantum conſuluerit alicui, vt ad illam vnitatem & communionem reconcilietur, etiamſi non procuret, eadem nihilominus plectetur pœna. *9. Conſiliã dantes ad reconciliationem.*

Si quis alicui perſuaſerit, vt Pontifici Romano, in cauſis eccleſiaſticis obediat: eodem crimine læſæ maieſtatis condemnabitur. *10. Perſuadẽtes obedire Papæ.*

Si quis permiſerit ſibi perſuaderi, vt ſic obediat: eiuſdem ciminis reus cenſebitur. *11. Permittentes ſibi perſuaderi.*

Si quis procurauerit, vel conſilium dederi vt alicui ſic perſuadeatur, eandem pœnam læſæ maieſtatis ſubibit. *12. Procurãtes & cõſulentes perſuaderi.*

Si quis promiſerit (pro futuro tempore) ſe aliquam obedientiam Romano Põtifici in cauſis eccleſiaſticis præſtiturum: eandẽ læſæ maieſtatis pænam ſuſtinebit. *13. Promittentes obedientiam.*

Si ſacerdos aliquem ex Reginæ ſubditis abſoluerit: crimen læſæ maieſtatis cenſebitur. *14. Abſoluentes.*

Si quis habeat auctoritatem abſoluendi in Anglia, licet nullum actu abſoluerit: *15. Habentes auctoritatẽ abſoluendi.*

incur

incurrit tame nlæsæ maiestatis crimen.

16. *Præsefe rentes auctoritatem absoluēdi.* Si quis præseferat habere huiusmodi auctoritatem absoluendi, etiam si non habeat: læsæ maiestatis reus exstimabitur.

17. *Permittētes se absolui.* Si quis sciens ab altero absoluatur, siue ipse petierit absolutionem illam, siue absolui se permiserit non petentem: eandem pœnam læsæ maiestatis sustinebit-

18. *Procurantes absolui.* Si quis procurauerit vt aliquis absoluatur: eidem pœnæ fiet obnoxius.

19. *Consulentes absolui.* Si quis consilium dederit, vt quis absoluatur, licet non procurauerit: eandem pœnam sustinebit.

20. *Procurantes & consulētes absoluere.* Si quis vel procurauerit vel consuluerit, vt quis absoluat, licet non vt aliquis in particulari absoluatnr: eidem pœnæ subiacebit.

21. *Dissuadentes religionē Caluinianam.* Si quis dissuaserit alicui religionem illam, quæ nunc publice in Anglia tenetur, vel procurauerit vt dissuadetur, ea intentione, vt ille cui dissuadetur, ad obedientiam Romani Pontificis, & Romanæ fidei trahatur: reus erit etiā criminis læsæ maiestatis, & eadem pœna plectetur, quæ illi crimini debetur, quæ quidem pœna huiusmodi est.

Pri-

Primum vt cōdemnatus, terraque protractus ad locum supplicij, in maiorē cruciatum semistranguletur laqueo: deinde, vt redeunti ad se, amputentur virilia, & igne comburantur, tunc, vt cultro aperiatur venter, & erutis ilijs, etiam cor, & viscera spiranti adhuc, & reluctanti, manu carnificis euellantur, & in ignem iuxta positum proijciantur: deniq; vt elixus & in partes dissecatus, ad varias ciuitatis portas suspendatur. Bona autem sua & possessiones omnes ad fiscum transeant, nec eorum quicquam ad vxorem, liberos, aut consanguineos descendat, sed vt ipsi præterea, huius vnius ob causam, æterna notentur ignominia, & omnis mortui posteritas degradetur sanguine.

Pœna eorū qui condēnantur læsæ maiestatis, ob religionem Catholicam.

Sunt ne hæc serua satis? sunt ne satis aspera (mi Gerarde) in auitæ, paternæq; religionis professores? & tamen ministri nostri, nouatores isti nostri, euangelicæ doctrinæ buccinatores nostri, ex christianæ (si Deo placet) mansuetudinis imitatores, clamant in dies è suggestis, libris scriptis peringeminant, sermone quotidiano magistratus, & principis auribus inculcant:

Iniquitas mira ministrorū Anglorum.

culcant: nimiam esse lenitatem, periculosam esse clementiam, culpandam, & nō ferendam totius regiminis in catholicos tolerantiam. Sed vide præcipitatam hominum inuidorū & furiosorum amentiā.

Est ne vllum scelus, aut flagitiū, quod acerbioribus possit coerceri pœnis, quā eis quas descripsi? est ne vllum genus facinorosorum hominum, quod pluribus possit sepiri legibus, includi pœnis, patere periculis, exponi damnis, quàm Catholici in Anglia his legibus exponuntur? & quid tandem deliquerunt isti? aut quodnam crimē est fides auorum, & patrum nostrorū? Aduersarij aliquando communionis nostræ, nunc arrepta fide Caluini, Lutheri proiecta, nostraque contempta, dominos se nostros constituerunt, & sedibus expulsos, omni nos dignitate & loco mouerūt. Non quærimur: fruantur liberrimè. At quid vlterius progrediuntur miselli? cur animas etiam nostras expetunt? quare sæuiunt in sanguinem? cur non exaturantur nisi morte, vel extrema calamitate nostra? si de fide solum decertatur, sunt aliæ sectulæ non minus Caluino, quam nos inimicæ:

micæ:& tamen vtuntur perbeneuolis his ministris. Si aliud autem subobscurè lateat,& si Verres legem repetundarum timeat:liberamus eos hac molestia,securitatem facimus, cedimus iure nostro. Tantum petimus, ne exitio nobis sit, & odij causa sempiterni, quod aliquando patria fuerimus potiti: nisi enim hoc ipsum fuisset,ipsi iam nullā rempublicam haberent.

Atque hæc de legibus:quarum prætextu quantum in nos possunt aduersarij, tu vides:quantum autem volunt,res ipsa demonstrat,cum hac asperitate minime contenti,duriora, & acerbiora quotidie deposcunt. Et tamen equidē non arbitror,tam durum esse posse,aut ferreum cuiusquam hominis christiani pectus, (si humanitatis sensum cum fide non exuisset) qui in ijs quæ nostri patiuntur,commoueatur.

Neque enim fingi potest quicquam, in vllo fere genere calamitatis luctuosum, quod in dies non perferant: neque cogitari aliquid,in vlla conditione hominum, acerbum, quod in dies non sustineāt. Verissime possunt cum Apostolo dicere: *in tribulationibus, in necessitatibus, in angu-* *Conditio Catholicorum in Anglia.* 2.*Cor.* 6.

stijs,in

ſtijs, in plagis, in carceribus, in ſeditionibus, in laboribus. Et cum eodem Chriſti militie alio
2. Cor. 11. in loco. *Periculis in ciuitate periculis in ſolitudine, periculis in mari periculis in falſis fratribus, in labore & ærumna.* Immo illud etiã licebit addere quod addit Apoſtolus: *in mortibus frequenter.* Denique neq; illud ab eis alie-
Hebr. 11. nũ eſt. *Ludibria & verbera experti, inſuper & vincula carceres, diſtinti ſunt, ſecti ſunt, tentati ſunt, in occiſione gladij mortui ſunt.* Poſtremo
1. Cor. 4. & illud proprijſſime conuenit: *ſpectaculum facti ſumus mundo, & angelis, & hominibus. Maledicimur, & benedicimus: perſecutionem patimur, & ſuſtinemus: blaſphemamur, & obſecramus: tamquam purgamenta huius mundi facti ſumus, omnium peripſema vſque adhuc.*

Vt autem hæc omnia manifeſtius appereant, non erit forſan alienum à propoſito, ſi particulatim adhuc magis ſingula quæque oratione perluſtrauero,

Extremũ ſuppliciũ Catholicorum. Ac primum de ſupplicio quidem extremo, nemini opinor eſſe poſſe dubium, quot, & quales viri acerbiſſimæ morti propter religionem ſint traditi, hoc eſt, ſtrangulati, exenterati, deſſecati, elixi, & per acra diſperſi: quibus etſi (ad maiorem con-

tumeliã)

tumeliam) maiestatis crimen, aduersarij affixerint: tamen res in manifesto est, nec ipsis etiam diffitentibus, solam religionē in causa fuisse necis.

Non lòquor hic de illa sanctissima multitudine præsulum, Doctorum, Sacerdotū, aliorumque Christi confessorum, quos vel carcer squalore confecerit, vel mærore, aut inedia consumsperit, quorum causas solius Christi tribunali deferimus: tantum de illis sermonem facio, qui publice & vniuersorum in oculis, veritati testimonium suo sanguine dederunt. Qui præter ipsos supplicij cruciatus, & illam communem contumeliam, qua non vt Catholici, sed vt reipublicæ proditores, (opinione vulgi) moriuntur, habent etiam (vt plurimum) hoc honoris & meriti, post mortē adiectum, vt disseminatis libellis infamentur, proiecta in mores, aut doctrinam, insigni aliqua ementita calumnia.

Sic nuperrime cum Euerardum Hansium pium, & zelosum Christi presbyterum, patibulo publico suspendissent, veriti ne quisquam innocentis forsan martyrio commoueretur, nescio quæ errorum *Infamatio post mortē.*

& paradoxorum monſtra, duobus cōtrarijs impreſſi libris, & alterum altero impugnantibus, homini mortuo attribuerint. Quale eſt illud: *Pontificem Romanum non poſſe peccare* cum Hanſius, errare ſolum non poſſe dixerat, expreſſe de fidei doctrina vniuerſæ Eccleſiæ proponenda loquens. Item illiud: *nullum principem (excepto Romano Pontifice) Primatū vllum, ſuis in Dominijs tenere.* Cum ille ſolum de primatu Eccleſiæ Catholicæ, in cauſis Eccleſiaſticis affirmaret. Item illud. *nullam proditionem contra Reginam Angliæ, peccatum eſſe.* Cum ille iam morti proximus, iterum atque iterum repetitis verbis apud turbam aſſereret, ſe non de omni proditione, ſed de illa ſola locutum, ob quam immerito moriebatur, & quam aduerſarij iniquiſſime proditionem appellabant, cum vere nō eſſet aliud, quam fidei Catholicæ neceſſaria confeſſio. Iam enim ex ſuperiori legum catalogo manifeſtum eſt, quam multa noſtræ fidei capita ad læſæ maieſtatis crimen attraxerint.

Paradoxa Hanſio falſo attributa.

Fidei capita facta læſæ maieſtatis crimina.

Hoc ergo aduerſarij noſtri, ab antiquorum perſecutorū improbitatē adiungunt,

vt ne cauſam quidē ipſam martyrij (quā tamen illi fatebantur) patefaciant. Quamquam ſane, huius etiam iniquitatis nonnulla ſemina, primis illis temporibus à cacodæmone ſint iacta, cum Paulus tanquā, *Pestifer & ſeditioſus*, Chriſtus aūt Saluator, *Vt plebē ſubuertens, & Cæſari prohibens tributa*, traducti ſunt iniuſtiſſima calumnia.

Act. 24.
Luc 24.
Magna feritas.

Nunc vero quantis opprobrijs, quibus vociferationibus, quot irriſionibus quam amaris ſalibus, quàm acerbis & virulentis conuicijs, quo ſtrepitu frementium, atque maledicentium, hi noſtri martyres ſtrangulentur, & inſpectantibus omnibus dilanientur: non eſt, opinor, operæ pretium deſcribere: res atrox eſt aſpectu, & narratu truculenta. O miſeros nos, qui in hæc tempora ſumus delapſi, vt in chriſtianos ob fidem chriſtianam exerceri tantam rabiem à chriſtianis cernamus.

Hæc de ſupplicijs: dicamus pauca, de præcedentibus ante mortem contumelijs; ſed res eſt infinita, paucis non poteſt explicari: nec enim ipſis Mauris, Getulis, Tartaris, Sarracenis, Turcis, aut quibuſcūque Chriſti coniuratis hoſtibus, tam eſſe

Contumeliæ quas patiūtur Catholici.

ludibrio Catholicos existimo, quam sunt istis nouis euangelicis, contemptus & omnis contumeliæ plenissimis. Si in sacro faciendo sacerdotem offendunt incredibile est, quam impie, & contumeliose se gerant. Sacerdotem ipsum prius domi male mulctatum, educunt in publicum, & eisdem prorsus vestibus indutum, quibus ad altare steterat, per plateas, & villas circumagitant, inspectantibus omnibus, irridentibus vniuersis, nõnullis autem inspuẽtibus, plurimis vero conuiciantibus, & singulis fere Christi seruo iniuriam aliquam particularem inferentibus. Inde condunt in carcerem, ferris ligant, compedibus onerant: si videtur, torturæ subijciunt: sin minus, verbere conuinciorum omnium diuexatum, protrahunt ad iudicium, & ibi simul cum omnibus ad Missam eius præsentibus, condemnant ad carceres & ad solutionem illarum pecuniarum, quas supra soluendas ob hoc auditæ Missæ flagitium demonstraui.

Postea vero si commodum quouismodo suis rebus existimant, hominem perimere: interrogant de quibusdam præce-

dentium legũ capitaliũ articulis, quæstiones ponunt captiosas, & subtiles, vrgent vt directe, & perspicue respondeat. Quid plura? facile eliciunt quod rei sufficiat: *Im promptu enim baculus, quo cedas canem.*

Atque hoc loco, quoniam de carceribus facta est mentio, & tu id litteris nominatim requiris: adijciam etiam nonnulla de carceribus. Quorum illud erit primum, omnes esse refertissimos catholicis, ita vt vix sit latronibus locus. Multi recẽter exædificati non sufficiunt: turris Londinensis, proditoribus assueta, nunc abundat sacerdotibus: immo Briduelo nostro, meretricibus proprio, & scortis infami, non deest sua pars. Nuper enim virgo quædam generosa, & tenera, ob fidei confessionem paulo constantiorem, fuit in eum locum à Superintendente Londinensi protrusa. *De carceribus narratio.* *Hæc domina Tomsonia dicebatur.*

De internis inclusiorum necessitatibus, & angustijs nihil audeo affirmare, ne afflictis concitem querela mea maiorem afflictionem. Illud tamen commune est, prohiberi amicorum aditu, excludi sermonis, & litterarum commercio, aduen-

tantium fieri obſeruationem, ne quis illis poſſit, aut eleemoſynas largiri, aut alia pietatis opera, ſine periculo præſtare. Narrantur autẽ & duriora multo, maxime in ergaſtulis Eboracenſi, & Hultonenſi, circa victus rationem. Sed quia de cuſtodum peculiari quadam proteruia proficiſci illa poſſunt: non attingam his litteris tamquam communia.

De carcere Lanſonenſi.

Illud tamen de Lanſonẽſi carcere Cornubienſis prouinciæ, & certum eſt, & indignum. Cum enim ſex, opinor, aut octo, in eandem ſpeluncam compingerẽtur, licet perhoneſtæ conditionis eſſent, magnaque ex parte, generoſis è familijs: cibus tamen nec dabatur, nec permittebatur niſi putidus, & oſtiatim emendicatus, nec vſus aquæ præterquam corruptæ. Seceſſus vero non alius ad corporum neceſſitates, quam illa ipſa, in qua diſcumbebãt, area. Sed illud ex omnibus caput eſt, quod cum iſti tandem de hac inhumana ſæuitia cœpiſſent queri, minatus eſt vlterius ergaſtularius, ad equorum præſepia colligatos, ſe inſtar iumentorum deinceps pauiturum. Denique tamen, amicorum

Mira inhumanitas.

aſſi-

aſſiduitate & induſtria factum eſt, vt ab hoc carcere ad Londinenſem, milliaribus plus minus ducẽtis, cuſtodia publica trãſ mitterentur. Cuius quidem peregrinationis, hæc erat ceremonia.

Imponebantur equis cum macris, tum miſeris: ſine freno, ſine calcare, cæterove apparatu equeſtri: equi longa ſerie alter ad caudam alterius ſubnectebãtur. Equitãtibus, pedes ſub equorum pectore, brachia à tergo reuinciebantur. Cum ad vrbes, & oppida appropinquabatur, erat qui præcurreret renunciaturus incolis, aduentare papiſtas, hoſtes Euangelij, & inimicos reipublicæ. Qua voce populus excitatus, & gregatim ædibus effuſus in plateas, excipiebant aduentantes quibus poterant contumelijs. *Mod° quo ducuntur Catholici captiui in Anglia.*

Simili plane pompa, ad opprobrium, & omne genus ludibrij compoſita, duxerunt nuper per ciuitatem Londinenſem duodecim viros orthodoxæ fidei, quorũ erant quinque presbyteri, reliqui conditionis bonæ & fortunæ. Horum illud erat crimen, quod in eadem domo cum Edmundo Campiano Societatis Ieſu, viro *Edmũdus cãpianus ſocietatis Ieſu ĩ triũpho ductus.*

doctiſſimo, & innocentiſſimo, orantes & ſacra Catholica facientes, ſint inuenti. Cui tanquam ſeditioſo, ob æquiſſimã ſuæ fidei miniſtris oblatam diſputando defenſionem, aduerſarij volebant infamiam cõcitare, in eumque finem, ſpacioſam chartam maiuſculis litteris odioſiſſime deſcriptam, in illo triumpho geſtare capite cõpulerunt. Quod ille non aliter tuliſſe dicitur, quam Chriſtus ſuæ crucis inſcriptionem pertulit, pacate, modeſtiſſime, & animo læto, vultuque ſereno.

Tormenta quæ Catholicis dãtur in turri Lõdinenſi.

Cauſa leues tortura.

Tandem cum peracta tragœdia in arcem Londinenſem perueniſſent, ſicut reliquis antea Dei ſeruis, maxime vero ſacerdotibus fecerant; ita nunc Campiano cruciatus, & tormenta crudeliſſima ſubiecerunt, quibus dicere volebant, quibus in locis commoratus fuiſſet, quorum in ædibus hoſpitio receptus, quorum beneficio, & liberalitate ſuſtentatus, ad quos diuertiſſet, apud quos ſacra, & diuina peregiſſet, quibus conſilia ſua communicaſſet, quorũ opera, & in duſtria fuiſſet vſus, & vt verbo dicam, quinam per Angliam catholicæ fauerent religioni, & quinam

animis Caluinismo repugnarent. O grandia piacula, de quorum vel sola suspitione, homines liberi exerceantur tã ex quisita quæstione.

Quando hoc vspiam factitatum prius est? In qua vnquam Scythia, vel relatu auditũ, vt homines ingenui, litterati, liberaliter instituti, sacris functionibus presbyterij dicati, more seruorum in catasta, distendantur, doloribus diris & cruciatibus distorqueantur, ob solam conscientiã religionis auitæ, nisi ad pœnam velint prodere suæ fidei participes, quod iure gentium, & naturæ officio, & communi honestate, omnique religione prohibentur facere? Est ne hæc torturæ iustissima causa? est ne hæc satis efficax ad quæstionem ratio? præsertim tam immanem, tam crudelem, tam seruilem de liberis? hoc ne vnquam egerunt orthodoxi vel in perditissimos, aut in peruersissimos hæreticos?

Certe si nihil aliud esset, quod virum oculatum, & attentum de fraude hæresis admoneret, & de latente sub hypocrisi perditissima nequitia; si opinionum nouitas, opinantium contrarietas, pronunciatorum *Hæresis in initio dissi-[...]atio.*

torum in conſtantia, viuendi licentia, nihil quicquam proloquerentur: tamen, hoc vnum ſatis vniuerſam diſſimulationis machinam retegeret, quòd ipſi, qui tam recenter humanitatem omnē profeſſi ſunt, & qui eccleſiam Chriſti Catholicam, ob æquiſſimam diſciplinam, legibus iuſtiſſimis & antiquiſſimis deſcriptam, tam atrociter inſectari ſunt, nunc tantam ſæuitiam in rebus ſuo pondere leuiſſimis adhibeāt, quantam vix barbari in atrociſſimis exerceant.

Parcat dolori meo, ſi cui aſperius hoc videbor dixiſſe. Iraſcor enim, non tam hominibus qui iſta perpetrarunt, quibus veniam à Deo meis precibus depoſco, quam hæreſi, quæ viros natura non crudeles, immo ſatis ad lenitatē, & manſuetudinem propenſos, in tantam abegit, non dicam feritatem, ne offendam, ſed aſperam profectò iracundiam in ſuos, vt nec patriæ propinquitate, nec integritate vitæ, nec elegantia litterarum, nec ætatis flore, nec libertatis iure, nec ſacerdotij priuilegio, nec verborum de precatione, nec lachrymarum copia, in viris innocen-

tibus

tibus commouerentur, nec ab inferenda vi extrema & immani retardarentur. Deum optimum Maximum, & potentissimum ob testor, vt hoc ingens peccatum illis non imputetur, sed potius inueniant in die Domini misericordiam qui in die suo, hoc est, humano, misericordiam nullam suis fratribus fecerunt. *Esa. 18. 1. Cor. 4.*

Mitto iam cætera, quæ hac in arce Londinensi perpetrantur, & tollerantur, quæ licet plurima, & grauissima sane sint, minus tamen nobis constare possunt, propter arctissimam custodiam, qua sermo ab externis, & omnis afflictorum eiulatio intercluditur. Immo non est mediocris aduersariorum in eo contentio, vt quæ clã inferuntur, non innotescant foris plagæ: sed tenebris potius, & caligine sepeliãtur, & densa carcerum occulantur cæcitate. Si autem erumpant aliquando, vel ipsis inuitis, & vox miserorum lugubris inaudiatur: offenduntur atrociter, & vel negant quod factum est, vel lepore quodam eleuant. *Arcta custodia castri Londinensis & asperitas eiusdem.*

Bis nuper Campianus Iesuita tortus est equuleo: quis aduersariorum non per

nega-

negabat? Tandem tamen res innotuit, Campiano ipso in turba hominum hoc profitente: at ludus erat (inquiunt aduersarij) non serio, sed ioco fere torquebatur: eodem modo de alijs prius tortis luserant. Tam delectabile est, facetis hominibus de miserorũ cruciatibus iocos facere.

Aduersariorum cõsuetudo mentiẽdi.

Sed habent adhuc aliud huic castro perfamiliare stratagema: vt affingant nimirum incluso quod placuerit, & inde ad infamiam foras disseminent, aliorumque in Catholicorum fraudes. Res late patet, & abundat exemplis, sed breuitatem secuti, vnum solum, aut alterum apponemus.

Campianus captus & tormentis agitatus, confessus dicebatur quæcunque postulauerant, præsertim apud quos, & quibus in locis fuisset. Addebatur etiam ad mendacij plenitudinem, sponsionem nescio quã recantationis ab illo fuisse factã. Sed hoc nemini probabile videbatur: illud autem nonnullis reddebatur subdubium ex ingenti aduersariorum asseueratione. Multi enim viri generosi & nobiles suis ædibus Londinum euocati, vrgebantur Campiana confessione, cum ille tamen

men (vt de inceps apparuit) ne vnum quidem verbum cruciatibus concessisset.

Simile huius est, quod eiusdem castri præfectus affirmauit apud publicum iudicij consessum (quo cæteros exemplo in fraudem induceret) nullos esse suæ custodiæ subiectos Catholicos, qui ecclesiam aduersariorum adire recusarent, cum tamen constaret omnibus, eosdem quos ille signabat, non nisi compulsos, & vi tractos, concionibus quibusdam affuisse, qui bus tamen semper, & aperte resistebant, & concionatorem a conuicijs ad argumenta deposcebant, idque præsente præfecto, & graues sæpe conpedes iracunde minitante. Denique quot, & quanta, hoc inclusi carcere, in omni genere pressuræ sustineant, difficile est scribendo differere, illi tamen ex parte loquuntur, qui præsentes aliquando rei interfuerunt, e quorum fidissima relatione, hoc vnum, coniecturæ causa de reliquis, ascribam. *Apud comitia i au la publica Lōdinensi.*

Iuuenis erat loco bono prognatus, & litterarum in studijs non leuiter versatus, (Doctissimo enim viro Harpesfeldo, qui Christi causa mortuus est in carcere, præ- *Copterus dicebatur.*

cepto-

cēptore & domino fuerat usus:) hic religionis & studij causa, iter in has partes designauerat. Ad quod accinctus iam, collecta quam habuerat vel pecunia, vel supellectili, ad ipsum portum transfretandi causa properabat. Sed re, nescio quo casu, diuulgata, comprehensus est a magistratu, & Londinum remissus: vbi primum spoliatus bonis vniuersis, & coniectus in arcem Londinensem, seruabatur arctissime, in ea parte carceris, quæ turris Becheama dicitur, excluso quidem omni solatio humano, excepto solo lectulo, qui ægre permittebatur, ab amicis transmisso. Post aliquod deinde tempus, iuuenis ætate non robustus, liberoque cœlo, & flamini assuetus, partim inedia, & frigoris asperitate, partim etiam squallore loci, & auræ corruptela, in capitis quandam perturbationem, aut vertiginem videbatur incidisse. Qua re præfecto castri renunciata mirabilem adhibuit morbo medicinam. Iussit enim auferri lectulum, vt humo nuda discūberet, ad sanitatē recuperandā. Quid multa? breui mortuus est inuentus, frigoris & inediæ cōsumptus viribus cuius rei,

Turris Becheama.

Inaudita medicina.

illud

illud extitit publicum teſtimonium, quòd cum calilas ei ad ſepulturam detraherent, caro frigore putrefacta, adhæſit caligis: & oſſibus auulſa, decidebat in fruſtra: miſerabile ſpectaculum inhumanæ eiuſdem feritatis & ſæuitiæ. Viuunt tamen qui hoc oculis viderunt, & nominari a me poſſēt, niſi illis eſſet periculoſum.

Et quoniam de hoc genere ſermonem cæpi, ero ꝓmiſſo meo liberalior, & vnū aliud adijciam, vt videas quam abundem copia, ſi vellem ea in his exemplis vti. Iuuenis quidam ſuperiori non diſſimilis, Catholici confeſſoris filius, frequentabat domum nobilis, & generoſæ matronæ, cuius filius matri contrarius, Caluino plenus, furebat animo, quòd huius auxilio in domo materna fieri non raro Catholica ſacra ſuſpicabatur. Cum ergo quodam tempore, hunc obuium in platea Londinenſi haberet: exclamauit voce perquam fera, proditorem, heu capite proditorem. (hoc enim nomine nos appellant ad odiū, & hac nos afficiunt iniuſtiſſima ingnominia). Ciues audito hoc verbo, exiliunt officinis, homini manus inijciunt, & ad iudicum proximum

SHYRODVS.

Filius Martinus, mater domina Tragonia dicebatur.

mum

mum tribunal abripiunt. Vbi cum veniſſent, vociferator nihil habuit quod accuſaret, nihil quod obijceret præter ſolam ſuſpitionem religionis catholicæ (neq; enim de facto valebat conuincere). Iudices tamen, hominē non dimittebant, quia odioſiſſima eſt accuſatio religionis, & adiuuanda iudicum ipſorum interrogationibus, ſi quando accuſatori deſit quod opponat. Interrogant ergo de fidei capitibus, quid crederet, quid ve ſentiret: tādem argumētando extorquent, illum ſentire Pontificis Romani ſummam eſſe debere auctoritatem, in rebus etiā Angliæ Eccleſiaſticis.

Ad caſtrum ergo Londinenſe tranſmittitur, & in abditiſſimam ſpecum, iuxta locum tormentorum, reconditur. Interim cubiculum diripitur, quod habebat in ciuitate, & diſtrahitur quicquid erat bonorum, ſimul etiam nonaginta plus minus aurei, qui alieni fuerant, & pauperrimo, afflictiſſimoque patri debebantur, in reliquorum ſocietatem abripiebantur. Ille in carcere tormentis exercebatur, vt indicaret quibus locis, audiuiſſet Miſſas (nam ipſe ſacra facere non poterat, cum adhuc

eſſet laicus.) Poſt maxima tormenta in-
gēti animi magnitudine tolerata (ſic enim
fatebatur quidam qui interfuit aduerſa-
rius,) protrudebatur in antrum perobſcu
rum, & atrum, ſine lumine, ſine lectulo, ſi-
ne veſte neceſſaria. De victu autem licet
facile conijcere, cum nulla pars ſuorum
bonorum ad vitæ ſuſtentationem permit-
teretur. Immo quod horret certe animus referre, cum vir quidam pijſſimus, fama huius extremæ calamitatis permotus, pe-
cunias quaſdam dono miſiſſet, & mediā-
te quodam incluſo, particulari huius cu-
ſtodi tradiſſet, (habet enim quiſque parti
cularem in hoc caſtro cuſtodem) cuſtos
acceptam pecuniā poſtridie retulit, affir-
mans præfectum caſtri nolle hunc miſe-
rum huius eleemoſynæ frui beneficio. Ro
gatus tamē vehementiſſime vt aliquid in
illus opem expenderet, negauit ſe omni-
no poſſe, exceptis ſolum duodecim circi-
ter aſſibus, ad ſtramen comparandum, in
quo diſcumberet, tam infenſus erat pau-
perculo præfectus.

Hic erat Roperus gener Thomæ Mori.

Hoc eſt, ſex denarius Anglicanis.

Denique poſt ſex, opinor, menſes hoc
acerbiſſimo martyrij genere tranſactos

 protra-

protractum in publicum suspendunt laqueo, & deinde reuiuiscentē affligunt cæteris cruciatibus, qui reipublicæ proditoribus infligi solent: & longe maiori truculentia quam cæteros. Sunt namque aduersarij immitiores in nos quam in quoduis genus facinorosorū hominum. Illis enim, si hac eadem morte mulctādi sunt, vel largiuntur ex misericordia, vt suspendio expirent, priusquam detruncentur, vel certe ex præcepto legis præstant, vt semimortui saltem sint, ad retundendos sequētiū tormentorum dolores. At orthodoxos postquam suspenderint, magna furoris contētione nitūtur, vt absciſſo statim capistro, viuos, & viuaces, & integris plane sēsibus, ad cruciatus reliquos perducant; quod tam impigre nonnunquam, dextreque perficiunt: vt plerunque non solum persentiāt acutiſſime, verum etiā articulatim, & distinctè loquantur post eruta sibi ilia, & cum iam ipsum etiam cor, carnificis digitis palpatur abripiendum.

Protestantiū in Catholicos morientes immiſericordia.

Neque hoc cruentum spectaculū quicquam immittit aduersarijs misericordiæ, sed ridētes ludunt, & morituris insultant, præser-

præsertim si quis dolore victus gemitum ediderit (quod rarissime tamen fit) ita quidam eorum concionator non mediocris, libro quodam impresso colligit, nostros vere martyres non esse, quia vnus eorum (vt affirmat ipse) in his cruciatibus eiulatum quendam edidit tanquam infernalis canis, vt ipsissimis illius verbis vtar. O sententiam concionatore dignam. O nouam, noui Euangelij charitatem. Quis vnquam prædo gladiatorius, huiusmodi vocem nõ erubuit proferre? Quis vnquam sicarius, mentem tam immitem, & barbaram demonstrauit? *Fulcus.*

Sed profecto videntur isti ab humano plane sensu degenerasse, & nescio quæ viscera feritatis induisse, obliti penitus illius sententiæ: *Iudicium sine misericordia illi, qui non fecit misericordiam.* Et maxime illius: *Cor durum male habebit in nouissimo.* Hoc non solum ex eis quæ diximus perspicitur, verum etiam ex infinitis alijs, quæ nunc a me persequenda non sunt, ne longior sim quam libellus patiatur. Quædam tamen ad exempli rationem annotabo, quæ rem clarissimam, & manifestam reddant. *Iacob. 2.* *Eccles. 3.*

Truitus Roberti, Tiruiti equitis filius. Adolescens quidam magnæ, & honorificæ familiæ, vocatus in crimen auditæ Missæ, quæ sororis in nuptijs dicebatur celebrata, fugerat quidē e domo paterna, & Londini se abdiderat superiori anno. Vbi ex labore fugæ, & æstatis (opinor) intemperie, in grauem febrim incidit. Quod vbi cognitum est aduersarijs, accurrūt statim, euellere volunt ædibus, carceribus inserere, vt erat languidus & afflictus ægritudine. Res visa est inspicientibus cum inhumana, tum funesta: orant, obsecrant, vt hominis ægroti rationem habeant, nō addant afflictionem afflictissimo, vitam non effundant generosi, nobilis, & pulcherrimi adolescentis: securitatem offerunt, quãtam velint, sistituros in iudicio, quàm primum conualuisset. Sed non recipitur. Adsunt medici, qui affirmant, actum esse de salute, si loco moueatur ad carceris incommoda. Non curatur. Vi rapiunt hominem ad ergastulum: recludunt carcere: moritur biduo: sepeliunt, nihil habentes, vel pensi, vel scrupuli.

Dominus Dimmoc?. Vir illustris & magnanimus, peculiari quadam dignitate armorum spectabilis,

&

& clariſſimi comitis Lincolnienſis gener cum paralyſi membrorum vehementiſſime nonnullis iam ab annis laboraſſet, ita vt nec domum egredi, nec loco pedem efferre poſſet, niſi ſeruorum manibus ſubleuatus: accuſatur tandem de religione Catholica apud Superintẽdentem illius prouinciæ (eo enim vocantur nomine, qui antiquorum epiſcopatum poſſeſſionibus incubant) defertur vt auitæ fidei ſuſpectus, & citatur in iudicium tanquam Catholiciſmi manifeſte reus. At homo paralyticus non comparuit: excuſat ſe tamen diligenter per litteras, ſed non admittitur. Accurrit domum Superintendens ipſe, perluſtrat oculis hominis impotentiam, ſed non mouetur. Comportari vult ad carcerem: quid multa? nec ætas viri, nec conditionis dignitas, nec generis amplitudo, nec magnatum propinquitas, nec membrorum paralyſis, ab ergaſtuli moleſtia liberare poterant.

Quid ergo? breuiſſime his incommodis moritur: Sed nec morientem dimittũt. immo diuexant, & affligunt magis: adſunt enim ægrotanti, adſunt confligenti cum

mort is doloribus, adſunt animam agenti, adſunt iam ſpiritum efflaturo, quieſcere non ſinunt, mori qua ratione cupiebat, nō permittunt, (cupiebat autem, vniuerſalis Eccleſiæ Chriſtianæ cōſuetudine) ſed obtrudūt ſe miniſtri, ſuaſq; preculas ingerūt, quas ille ſanus cōtēnebat, ægrot⁹ clamore reſpuebat, iā mutus & ſemimortu⁹ vultu, ſignis, corporiſq; geſtu deteſtabatur. Quid hoc immitius, aut crudelius fingi poteſt?

Sed nec illud omittendum eſt, quod eodem tempore, eadem in ciuitate contigit. Fœmina enim generoſa & iuuenis, impetrata prius venia, ad maritum religionis cauſa captium, officij, & viſitandi gratia, carcerem eſt ingreſſa. Quo cognito, Superintendens, tamquam in laqueum incidiſſet ſuum, iubet etiam ipſam recludi cuſtodia: qua vel inhumanitate mota, uel ꝑfidia territa, vel intēperie loci læſa mulier, occupatur breui à agrauiſſimo morbo, & in manifeſtum vitæ periculum incidit. Cumque iam in horas expiratura videretur, coniux dolore percitus, vehementer obteſtatur vt vel ad diem, extra carcerem collocari poſſet, & matronarū

Inhumanitas magna

frui

frui auxilijs, sed non impetrat.

Satis iam diu sum in carceribus, (Gerarde) & multum in hoc genere videatur forsan substitisse oratio. At vbi sim (quæso,) libentius quam cum nostris? quid dico nostris? immo cum Christi Dei & Saluatoris amicissimis? quorum vita, lux nostra, constantia, exemplum nostrum, fortitudo, decus & honor noster, mors denique, gloria nostra? vnde, fateor, quod licet absim corpore, spiritu tamen semper versor cum illis, nec vnquam animo elabuntur meo. Antefero enim catenas eorum, præfero carceres, præpono contumelias, cuiusuis Cræsi, vel opibus, vel diademati. Relinquerem tamen hos inclusos ad tempus, & egrederer ad eos, qui foris iactãtur, nisi admoneret me locus ipse, vt priusquam digrediar, mentionem facerẽ de quadam aduersarij vel astutia, vel latebra, quam occasione carcerum captat, & tuetur. Intelligo autem disputationis illũ fucum, quam offerre captiuis videri vellet, liberis vero ne postulatus quidẽ cedit. Immo vero, nec inclusis ipsis, vlla æquabili cõditione, aut lege: Sic eñ se res habet.

Disputationis fucus quo vtuntur aduersarij.

Viginti plus minus abhinc annis, postquam indicta causa nos expulissent aduersarij, & sedibus iam potirentur nostris, vt quod viribus occupassent, viderentur vulgo iustitia tenere, obtulerunt scriptionis certamen in controuersia: vocabant ad scribendum, quotquot erant nostrarum partium, vel re, vel opinione litterati, eam apponentes conditionem, vt qui scribendo superiores, ij etiã veritate firmiores haberentur.

Protestantes prouocãt Catholicos ad scribendũ & tamen eorum libros prohibent.

Arripiunt auidissime conditionem nostri, scribunt Anglice pro fide Catholica, viri doctissimi, exilij licet incommodis affecti, Sanderus, Hardingus, Feknamus, Alanus, Heskinus, Stapletonus, Marshallus, Dormannus, Rastallus & alij. Exponunt luculenter quid esset controuersiæ: quid rationis, auctoritatis, veritatis à nobis: quantum vero doli, falsi, ruinæ, ab aduesarijs.

Cum illi se læsos hoc artificio suo, & se re prostratos hoc aperto martis certamine viderent: excogitarunt aliud, rebus quidem perditis necessarium, licet exstimationi minus consultum refugium. Obtinue-

tinuerunt edictum regium atrox, & minacissimum in eos omnes, qui huiusmodi libros (quos ipsi prius postulauerant) haberent, legerent, reciperent, aut importarent. Exinde non est facile existimare, quanta sint nostri perperssi ob hos libros. Multi in carceres coniecti, nonnulli ad quæstionem rapti, alij iuramentis examinati, quidam non leuiter mulctati, plurimi in fugam acti, infinitæ domus de nocte quæsitæ, per lustratæ, & exagitatæ ob solam librorum horum vel tenuem suspitionem. Si quis liber inueniebatur, iusta erat materia atrocis accusationis: si quis peteret libro, ab aduersario responderi, grauis suspitio non boni subditi: si quis vel verbo librum defenderet: heu planũ indicium animi proditorij.

Persecutio ob libros catholicos

Cum has in angustias redactos se nostri cernerent, vt causam dei, & vniuersalis Ecclesiæ, neque scripto possent, neque verbo tueri sine summis incõmodis atq; molestijs: fecerũt id quod viros bonos, & orthodoxos decebat: Corpora carceribus, manus vinculis, bona direptionibus, vitam etiam mortis periculis, pro rei natæ oc-

tæ occaſionibus, ſubmittebant. Interim tamen, ne cauſæ diffidere, & Dei negotium ſilentio prodere viderentur: pacato, & tranquillo animo, collationes æquas cum aduerſarijs poſtulabant, & quãta poterãt ſubmiſſione, aut vehementia, magiſtratũ omnem obteſtabantur, vt vel publica admitteretur de rebus religionis controuerſis diſputatio, vel priuata ſaltem æquis legibus, & conditionibus collatio.

Vehemens Catholicorũ de obtinenda publica diſputatione contentio.

Multi domi, multi foris, hoc prece perurgebant, non nulli gratia contendebant, quidam quà licebat, auctoritate, premebant, plurimi rem alijs modis promouebant. Offerebant ſe noſtri, ſumma licet per incommoda, ſolo principis verbo nixos, ad hoc certamen, veritatis cauſa libẽtiſſime deſcenſuros, ea ſola ſpe, quod non nullas animas Chriſti ſanguine redẽptas, & hæreſi contaminatas, diuina iuuante gratia, poſſe reuocari diſceptando confiderent. Aduerſarijs itaque libertatem omnẽ faciebant, vel domeſticis vtendi, vel aduocandi exteros, ad ſuæ cauſæ defenſionem: ſtatuendi diem, eligendi locum, mouendi quæſtiones, præſcribendi modum: deni-

denique incipiendi, finiendi, quiduis agendi pro arbitrio suo, modo lex aliqua & ratio disceptandi seruaretur.

Sed quid tam multis tempus tero? aduersarius nihil horum volebat. Præuidebat enim non insipienter, actum esse de suis partibus, si aliquando publice collato marte decertaretur: refugebat ergo hanc publicam scholæ palæstram tamquam nimis illustre de sua fraude iudicium, secundum illud saluatoris, *Omnis qui male agit, odit lucem, & non venit ad lucem, vt non arguantur opera sua: qui autem facit veritatem, venit ad lucem, vt manifestentur opera eius, quia in Deo sunt facta.* *Timor protestātiū in causa sua.* *Ioan. 3.*

Tandem tamen, ne nihil agere viderentur aduersarij, duo præstant securitatis & existimationis causa. Primo enim, acerbiorem excitant in Catholicos omnes persecutionem, maxime verò in litteratiores, qui illis in hoc agone officere, posse disceptando crederentur. Itaque episcopum Lincolniensem, Abbatem Vvestmonasteriensem, reliquosque non paucos eruditionis solidæ, smmæque grauitatis, atque virtutis antistites, Londino in castrū *In castellū de Vuisbiche.*

rusticanum eijciunt, libris denudant, & omni adinuincem colloquio, præterquã in mensa, priuant: alios in alias tenebras secernũt. Si q̃ foris erãt alicuius nominis, ad ferreos carceris cancellos reuocant, vt vel sic omnibus silentium imponant.

Fraus ministrorum in faciẽdo disputationis fuco.

Secundo, cum hæc ex animi sententia confecissent, proripiunt magno silentio in carceres. Adoriuntur inexpectato Catholicos inclusos, vocant impigre ad disputandum de fide, ne tempore quidem ad cogitandum dato, nec vllo inuicẽ colloquio permisso. Et ne alter alteri, vel esset adiumento, vel solatio, vel etiam testimonio: singulos (vt plurimum) separatim aggrediuntur. Si quis nostrum, opponere conditionis iniquitatem, tempus petere ad meditationem, libros ad studium, colloquium suorum ad instructionem, cæteraque ad armaturam necessaria cæpisset: si quis etiam adijciebat (quod adijciebant multi) deesse iudicem ad ferendam sententiam, auditores idoneos ad præstãdum testimonium. Notarios fidos ad excipienda argumenta: clamabant aduersarij, detrectare nos pugnam, verborum la-

tebras

tebras quærere, & ſubterfugia. Qua importunitate commoti nonnulli, tradebant ſe quibuſcunque conditionibus, ſola cauſæ bonitate freti.

Sed quicquid demum afferrent noſtri, minimi referebat; vel enim ab aduerſarijs contumelioſe reijciebatur, vel odioſe in crimen maieſtatis trahebatur, vel ad plebem iniquiſſime peruertebatur. Horum exempla permulta quidem ſunt, ſed huic locó ſufficiant pauciſſima.

Cum nuper in Chriſti ſacerdotē, Han *Exēpla va*
ſium, ſententiam mortis ob fidem tuliſſēt *ria cōferē-*
othodoxam, cumque ipſe iam in carcere *di ſeu po-*
ſe præpararet ad ſupplicium: venit ad eum *tius calū-*
miniſter quidam, amoris quadā ſpecie, & *niādi i mī-*
vultu compoſito ad hypocriſim pietatis, *niſtris pro-*
ſed exitus declarauit fuiſſe plenū amaritu *teſtantiū*
dine, & omni dolo ad decipiendum. Cum *CROVLEVS.*
enim conuicianti, & læſæ maieſtatis crimē obijcienti, reſpondiſſet Chriſti martyr, ſe numquam in regiā peccaſſe maieſtatem, ſed tantum fidem profeſſum eſſe catholicam, quæ lædere non poteſt maieſtatem humanam, cúm ſummopere maieſtati placeat diuinæ: cum hæc (inquam) & ſimilia

dixiſſet

dixiſſet Hanſius, adijciens præterea, ſe libentiſſime hanc mortem, ſubiturum, cum ſecurus eſſet, ſe nihil vnquam in reginam commiſiſſe ſceleris, ſed Deo potius illam pro officio commendaſſe, hocque crimẽ maieſtatis, ſibi attributum ab aduerſarijs, nec eſſe reuera crimen, nec vllum apud Deum peccatum: iſte bonus Euangelicus tamquam abundantem nactus calumniæ materiam, egreſſus carcere, diuulgauit in plebem, etiam libello ſcripto, & impreſſo, Hanſium affirmaſſe, nullum crimen læſæ maieſtatis apud Deum peccatum eſſe. Quod cum Hanſius ad locum ſupplicij perductus, intellexiſſet, queſtus eſt publice de iniuria; mentem aperuit de ſententia; & veniam petijt calumniatori de tam iniquo, & odioſo mendacio.

Trippus et Crouleus ad dominũ Thomã Pondum. Duo miniſtri collationis cauſa ingreſſi ſunt carcerem ad generoſum quendam aulicum, iam multis annis ob fidem captiuum: apud quem cum diu contumelijs rẽ triuiſſent, & hominem blasfemijs fatigaſſent, vt ipſe per litteras conqueſtus eſt, nulla re vel ſtabilita, vel argumentis refutata: tandem ne ocioſa eſſet omnis ſermocinatio,

cinatio, inuitabat eos, ad aliquod certum principium constituendum, ex quo dein ceps ad cætera discutiēda possent progredi. Hoc autem erat: An priuatus spiritus particularium hominum, vel publicus vniuersalis Ecclesiæ, iudicare debeat de sensu scripturarum? Ille enim, cum eos passim & perperam scripturam sacram citantes audiret, affirmabat non esse recurrendum in his controuersijs, ad solam scripturæ litteram, pro cuiusque priuati hominis arbitrio intellectam, (hoc enim modo hæreses omnes defenduntur) sed ad Ecclesiæ vniuersalis, saltem vetustissimæ, certissimū iudicium, quæ Dei spiritu gubernata, verum & germanum scripturarum sensum proponit. Et quia ministri hoc fundamētum non admittebant, nec tamen refutabant, sed (vt solent) in angulos, & sinus, & flexus diuertebant: proposuit scripto (licet laicus, & in theologiā nō admodū versatus) sex firmas rationes suæ sententiæ, quibus à ministris responderi petebat, facultatē etiā postulans qua sibi liceret eorū responsa (si vbi vel deuia, vel infirma viderētur) oratione vel calamo cōfutare.

Controuersia.

Necessariū principiū ad controuersias dirimendas.

Ministri

Miniſtri accepta chartula ad Superintẽ dentem properant Londinenſem:querũtur de hominis pertinacia,quod ipſis ſuadentibus, Caluinianus eſſe nollet, quod etiam ſcripto tueri ſe auderet. Superintẽdens,vt eſt iracundus, & natura bilioſus, inflammatur atrociter:animo deſignat hominem ad pænam: exturbat Londino in arctiorem cuſtodiam: cõdit in arcem deuiam,& obſcuram,vbi nec ſolis, nec luminis,nec hominum fruatur conſpectu: ferris premit,& vt ſingula non recenſeam,affligit immenſa & incredibili calamitate.

In castellũ de Strateford.

Miniſtri ſecuri iam de aduerſario, edunt librum, & rationibus reſpondent ab illo propoſitis: cum in cætetis, tum in eo iniquiſſime agentes, quod ſtatum quæſtionis,& contrauerſiæ diſimulent, arguentes eum ſcripturas Eccleſiæ poſthabere,cum ille non de ſcripturarum iam cognitarum auctoritate, ſed vel de cognitione dubiarum, vel de obſcurarum intelligentia diſputaret.

VVALKERVS.

Doctor theologus, & apud aduerſarios in dignitate poſitus,venerat quodam die, non leui pompa, & comitatu ad caſtrum

ſtrum quoddam diſputandi prætextu (libenter enim perſuadent hominibus, frequentia ſe noſtris largiri certamina) conuocat in aulam caſtri quotquot erant ob religionem incluſi, Iuuenes, Senes, Sacerdotes, Laicos: narrat ſe concertatum veniſſe, ſumit ſubſellia, ſedit cum ſuis. Et primo licet eſſent permulti numero, petit cuiuſque nomen & ſedem: ſi quis expeditè nō reſpondebat, exagitabat incredibili ferocia & bile. Deinde priuſquā cæpta eſſet diſputatio, q̃dā neſcio q̃d intulerat de ſcriptura q̃d ille negauerat: periraſcit̃ ſenex, & nullo mō admittit, hmōi q̃d in ſcripturis eſſe: affert̃ liber, clariſſimiſq; verbis recitat̃. Senex admouet perſpectilia, & legit: ſed alieno libro nō adhibet fidem, ſuū poſtulat; rident ſui, quid multis? re infecta diſceſſum eſt, & ſeniculus, cum nihil ſe proficere cerneret, ruinam imprecatus eſt tā caſtro, quàm incluſis omnibus, præſente, & audiente, & erubeſcente cuſtode carceris. An quicquam hoc ineptius dici poteſt? Et tamen Catholici ab iſto Hercule proſtrati dicebantur, cū reuera vix vno argumento præter iurgia ſit vſus.

Ad caſtrū Egtiū Marij.

Sic miris conuicijs exagitabat Cotanum presbyterum q̃ cognomen ſine prænomine dediſſe.

E Eſt

EVLCVS ad castrũ vvisbichẽ se.

Est in aduersarijs minister quidam opi nione sua magnus, aliorum vero, medio- cris, lingua non imparatus, sed ignorantia sui præceps. Hic non ita multo ante, glo riam sperans è contentione cum magnati bus, irrepserat in expectatus in arcẽ, qua viri doctissimi, & grauissimi, religionis cau sa tenebantur inclusi, Vvarsonus Episco pus, Fknamus Abbas, cæterique bono lo co, & nomine prælati. Sisti iubet omnes ad suum conspectum: venisse se ait, vt reli gionis capita cõtrouersa conferret, annuit vt certamen aggrediantur. Illi, vt erant prudentes, cum viderent hominem nulla hoc auctoritate publica facere, aut certa lege conferendi, sed temeritate quadam sua ad honoris aucupium: facile contem pserunt iuuenis superbissimi ridiculam le uitatem. Postquam ergo conditionis ini quitatem exposuissent, quòd libri, quod tempus, quod cætera deessent: hominem suis ineptijs reliquerunt, & (quod eorum grauitati conueniebat) potius despe- ctum, quam vexatum dimiserunt. Ille tamen, pro more, triumphum diuulgauit, & edidit librum de sua in illos victoria: in

quo,

quo, cum multa falsa, & plurima sint ina nia: tum nihil quod pro suis partibus (vel ipso narrante) quicquam conuincat, præter vanitatem.

Cæterum cum hic agendi modus paulatim innotescens, nonnullis etiam ex ipsis aduersarijs displiceret (genuerat enim fere publicam querelam, & iniecerat vulgo causæ perditæ suspitionem) fecerunt quidem hanc infamiæ medicinam, vt pollicerentur, breui futuram æquissimis conditionibus disputationẽ. Scribit itaque Eques martius sui castri custodi, mãdatq; vt disquirat si qui sint suæ custodiæ subiecti papistæ, qui velint disputando partes suas defendere: trãsmittãt scripto cõclusiones defendẽdas: adscribant nomina: pa rent se ad prælũ: ipsũ renũciaturũ statim, de modo, de loco, de tẽpore certaminis. *Mense Nouembri præterito 1580.* *Nouæ disputationis denunciatio.*

Res placuit vniuersis. Tres nostri sacer dotes, ætate licet iuniores, & litterarum in studijs minus prouecti (robustiores eñ & magis exercitatos omnes, Londino dimissos dixi) accipiunt causæ confidentia prouinciam: obsignatas cõclusiones, subsignatis nominibus, cum ingenti gratiarum *BOSGRAVIVS Iesuita.* *SHIRVVINVS Coll. Rom. Ang.* *HARTVS Coll. Rhen. Angl.*

 actio-

actione tranſmittunt: non placent aduer ſarijs concluſiones:ſtatuuntur aliæ pro illorum arbitrio:remittuntur: admittuntur à nobis:dies campi indicitur:excitatur ingens expectatio:quid deniq; ? pridie (opinor)quam dies expectatus aduenißet,defenſores ſupradicti noſtrarum partium, dimouentur hoc Equitis martij carcere, & in arcem Londinēſem transferuntur ad quæſtionem, vt qui rationibus petitis ab auctoritate non flectebantur, argumentis ductis ab equuleo exercerentur.

Sed neque hoc ipſum Catholicos ab æquæ diſputationis petitione deterrebat. Vnde vir quidam nobilis, & maieſtati regiæ in primis à conſilijs,fatigatus(opinor) quorundam importunitate conſenſerat tandem, vt quibuſdam præcipuis viris, qui religionis cauſa cuſtodia tenebantur, in hoc publico poſtulato,priuatim ſatisfaceret. Aduocauit enim eos in cubiculū ſuum, narrauit amore ſe commotum, vt morem gereret eorum deſiderio,cupere, vt æquos ſe præberent, & attentos auditores, nec in cauſa profligata pertinaciter obſtinatos: non dubitare ſe, quin ex hac

Comes Leceſtrenſis.

vna doctissimorum virorum cõcertatione facillime rei veritas vniuersa retegatur. Annuunt, & inclinant se nostri: gratias agunt de tanto beneficio, despectant tamẽ vndique si quem theologum orthodoxũ cernant, qui partes disputando tueretur suas (nam aderant ministri quatuor ad im pugnandum, sed neminem reperiunt) mirantur: silent tamen, vt rei exitum obseruarent.

D Laurentius HVMFREDVS cum tribus socijs. ADAMᵛ. Squyer.

Tandem e subsellijs minister vnus descendit, ingentibus prius suorũ encomijs dilaudatus, & causæ se nostræ aduocatum profitetur. Quis abstineat a risu, si ratio loci cachinnum admisisset? quẽ nostræ causæ non misereat, quæ suis destituta, solius hostis tutelæ committitur? Ille tñ fidã aduocationem promittit, & eleuatis in cœlũ oculis, sancte recipit defendendam, cuius ante sefuisse desertorẽ gloriatur. At quis ludenti credat, & nuganti? quis ioco dispu tanti fidat de salute, cui (vt fama est) vel serio iuranti, vix adhibent fidem creditores de pecunia?

Atque hæc ferè sunt quæ de ministrorum cum nostris literraria dici possunt pa-

læstra. Nulla enim recordor cesisse aduersarios disceptandi certamina, præter hæc quæ dixi, excepta solū recēti disputatione, quā Edmūdo Campiano Iesuitæ incarcerato, bis torto, libris destituto, & rebus omnibus imparatissimo (præterquam causa, & voluntate) sunt largiti. Cuius profecto disputationis, iniquissima multa his in partibus narrantur, ipsis etiā testibus qui interfueruut, quorum forsan nonnulla vix hominibus doctis credibilia viderentur, nisi superiorum temporum exemplis admoniti, quiduis fere suspicari de hominū timidorum iniquitate cogeremur. Quis enim ignorat durissimum necessitatis telū esse? aut quis optime non intelligit, ad turpia deducere, causæ desperatæ ruinam & inopiam? Sed nunc egrediamur paulisper ad alia, satis enim de inclusis dixisse videor: quorum certe conditio si dura videtur, est tamen eorum vel durior, vel implicatior, qui libertatis quadam specie foris viuunt, & procellis exagitantur. Carcerum enim cancellis inclusi, cætera licet satis calamitosi, eo tamen vno perbeati videntur, quod mentis quiete, & tranquilla quadam

Disputatio cū P. CANPIANO.

In carcere minus afflicti quā foris viuunt Catholici.

quadam ſerenitate fruantur. Foris autem qui ſunt Catholicis, hoc eſt, habitatione per Angliam diſperſis, nec quieſcere datur, nec vſpiam conſiſtere: Sed vexationibus perpetuis, tanquam fluctibus, & ventis iactantur. Quocunque enim loco pedem poſueris, quacumque via, vel ſemita inceſſeris, cernes oculis luctuoſa ſpectacula: hunc fugientem, illum latitantem, aliũ mentita veſte clam proripientem, quoſdã captos perduci ad iudicium, alios quæri, ſed nondum comprehendi: multos ſe dumetis, & ſyluis continere: nõnullos interdiu per campos verſari, & non niſi multa nocte domos repetere.

Domi autem cum ſunt, ne ſic quidem vel ad horam ſecuri eſſe poſſunt. Media enim de nocte irruunt non raro vi magna aduerſarij, domum cuſtodia circumcingunt, ne quis effugiat: loca ſingula ſcrutantur, etiam mulierum, & virginum cubilia: luſtrant, verſant, & euoluunt omnia: ciſtas & armaria, capſulas & ſcrinia; pixides & arculas: ſi quid inueniunt quod religionis inſimulent, aut quod incrimen trahant, vel caluminiam: vt ſunt, calices argentei,

patenæ, candelabra, cruces, libri, vestes, cæteraque ornamenta, quæ dicuntur Ecclesiastica: abripiunt prædationis iure, & Euangelij. Et ne hæc ipsa solitaria ꝑficiscantur, rapiunt etiam sæpe in societatem, quicquid adiacebat cæterarũ rerum. Ne quid præterea per negligentiam pereat: matronarum etiam sinus, & loculos pertractãt immo vestes ipsas interiores retegunt, & violentis manibus nonnunquam disrumpunt, vt videant si quis Agnus Dei, crucifixus, medalia, aut res alia sacra, ad partes secratiores abscondita lateat. Hæc faciunt lictores, qui purseuantes appellantur, animalia famelica, & in omnem facile prædam ferocissima. Quorum etiam potestas est quoscunque domo repertos, vel carceribus tradere, vel alijs pro libitu, fatigare molestijs, nisi peccatoris oleo impinguẽt, & grato pecuniæ pacificẽt sacrificio.

Purseuantes.

Psal. 140.

Hæc domestica Catholicorum pax: videamus paululum quanta sit forinseca. Dixi lictores ædificijs infestos esse, tanquàm in tenebris, nocturnas furias: liceat addere, interdiu etiam vijs, & compitis insidiari, non minus quam dæmonia meri

diana

diana. Si quis enim nostrorum, cuius nomen delatum sit, per ciuitates, aut oppida, aut villas transeat: comprehendunt eum via publica. Si quis vel de nocte ciuitatem ingrediatur, & indicio speculatoris (quorum est magna copia) prodatur: extrahitur vi publica è tabernis, vel hospitio. Si autem delatus, vel proditus non sit, securitatem tamen non habet, nisi hominum omnino consuetudinem fugiat: quia plurimis modis vel ex sola suspitione, in periculum trahatur. Verbi causa, si carnes diebus ab Ecclesia prohibitis recuset: si verbosius oret, maxime vero latino sermone: si crucis se signo muniat: si ieiunia, virginitatem, aut cælibatum suadeat: si antiquos patres vehementius commendet: si quicquam pro religione Catholica affirmet, vel apertissimũ mendaciũ aduersariorũ reuincat. Immo, si conuincientibus (pro vice) cæteris, ipse solus subticescat. Denique extat publicum edictum non longe ante promulgatum, quo potestas fit vnicuique vnumquenque vel detegendi, vel accusandi, ex minima quaque circumstantia, quæ suspicionem Catholicæ reli-

Psal. 99.

Mense Nouembri anno 1580.

religionis inducāt. Ex quo multi deinceps sunt cōprehensi, plurimi varijs molestijs, & calamitatibus affecti.

Sed vna est asperitas (non enim vtar grauiori verbo) quæ cæteris omnibus magis affligat, illa nimirum quam nostri in iudicijs, in negotijs, in communibus vitæ commercijs experiuntur. Atque hæc res profecto, ipsos etiam humanæ societatis neruos attingit, qui iustitia & humanitate continentur, & abhorrent ab omni crudelitate atque iniustitia. Nec ego queror, aut querendum existimo siqua gratia nostris non est facta, aut si qua misericordia rebus non est præstita, vel afflictissimis, vel etiam extremis (patior enim hanc nostris tolli fratribus, religionis odio, quā natura largitur in ipsos etiam hostes, humanitatem.) Sed certe, si qui sunt, q legū in nos seueritate, pænarumque grauitate nōdum satiati, suam etiam addunt maleuolentiæ acerbitatem, vt vel lege sæuiant, vbi lex non est, vel legis aculeos latius distrahant, quam legis latoris progressus sit animus, idque in rebus maximis, & grauissimis, & ad vitam sanguinemque pertinētibus:

Magna asperitas quorūdam iudicum in catholicos.

tibus: nemo mirari debet si gemimus, si lamentamur, si nonnihil sub tanto calamitatis onere, suspiramus,

Videamus ergo quid etiam in hoc genere patiantur Catholici, Christianæ religionis odio, & inuidia. Lex quædam est, quam antea recensui, vt qui bullas, vel alia instrumenta publica, à Pontifice Romano obtinuerit, aut in Agliam inuenxerit, reus læsæ maiestatis existimetur. Sit lex iustissima: non enim de legis æquitate disputo, sed de mente. Quis non videt illud solum hac lege cautum fuisse, ne Pontifex quicquam statueret de rebus Anglicanis, quod per bullas, (vt vocant) & breuia apostolica facere solet? & tamen cum exemplar quoddam, non ita lõge ab hinc, inuentum esset illius Bullæ, quæ Iubilæum annum præteritum indixerat: etsi nihil ad Anglos pertinebat, etsi alieno in regno impressum esset, etsi elapso iam tempore vigorem amisisset, etsi dispectum in laceris solum chartulis iaceret: tamen rei atrocitas seueritate iudicis tam vehementer est aucta, vt Sacerdos, cuius in cubilo reperta fuerat, morti acerbissimæ

Supra pag 25. nu. 2.

Insignis iniquitas.

Anno. 1575.

Iudexerat MANODVS. MAYNVS D. TRVGIONVS

ſimæ ob eam cauſam ſit traditus, & vir illuſtris, qui rei ignarus ſacerdotem domo receperat, eadem iudicis ſententia fortunis omnibus, hoc eſt ampliſſimis, euerſus, & carceri perpetuo condemnatus fuerit.

Apud DORCESTRIVM. Eodem nuper iudice, atque etiam litigatore (vtraſque enim partes in Catholicos exequitur) factus eſt quidam *Septem. 5. an. 1581.* læſæ maieſtatis reus, ex lege vigeſimaprima capitali ſupradicta, eo quod vicino *Pag. 28. num. 21.* cuidam ſuo, rationem reddiderat quare proteſtantium Eccleſias, ſalua conſcientia, adire non poſſet. Hoc enim in eum ſenſum interpretabatur iudex, ac ſi vicinum ea ratione ad ſuam ſententiam pertrahere voluiſſet, & conſequenter diſ- *Dura interpretatio.* ſuadere illi religionem Anglicanam, & ſecundaria conſequentia, perducere ad obedientiam Romani Pontificis. Tam longe ſunt laquei ad inſidiandum ſanguini. Sed additur adhuc aliud ad facti ſeueritatem. Cum enim pro more patrio, res permitteretur quibuſdam Quæſitoribus, nec illi tantam atrocitatem in ea cernerent, quãta ſupræmo ſupplicio ſufficeret: compulſi

pulsi sunt auctoritate iudicis tanquam crimen maiestatis rem deferre, quod in homines perditissimos, & flagitiosissimos, nec solet, nec debet fieri.

Lex est Aglicana vt pauperculi desidiosi qui eisdem locis non consistunt, sed incertis ociose diuagantur, virgis cæsi, auricula ferro candenti perfodiantur. Oblatus est iudici, religionis causa, iuuenis quidam per honestis, & diuitibus genitus parentibus, litteris imbutus humanioribus, qui studijs ad tẽpus dimissis, Londino ad amicos inuisendos transibat. Quid simile habet cum designatis à lege? quia tamen venerat recẽter è Gallia, & in põtificio seminario institutus fuerat, iudex iracũdus, in religionis, & causæ Catholicæ inuidiã, non nisi virgis cæsum per ciuitatem Londinensem, & auribus odiose perustum dimisit. Similem pœnam quo ad auriũ inustionem, sacerdoti fuisse nuperrime inflictam apud ciuitatem Eboracensem audiuimus, & eiusmodi sane multa enumerari à me possent: sed hoc sit querelarũ satis. Deus qui *pauperes iudicat in iustitia, & retribuit abundanter facientibus superbiam:* Dominus

Lex de hominibus vagis.

IOANNES TYPPETVS.

Esa. 11.

Psal. 30.

Ier. 29. nus qui *index & testis est:* (vt inquit Iere-
Esai 27. mias) *& in mensura contra mensuram, cū abiecta fuerit, iudicabit:* parcat his iudicibus, de tam iniquis, & iniustis iudicijs.

Quo nos (bone Deus) quo nos impulerunt exulceratæ de rebus fidei & religionis controuersiæ? nulla natio moribus exculta ciuilibus, nulla gens perfusa sacta luce Euangelij, nullus populus Christianis placitis, & ritibus institutus, vel aptior ad humanitatem, vel pronior ad beneficentiam, vel æquitatis amantior, aut propensior vnquam ad misericordiam fuit, quàm fuerat gens & natio Anglicana, priusquam funesta & exitialis hæresis, amoris viscera in adamantina commutasset, & lethalibus odij venenis infecisset. Hæc iuris & æquitatis repagula cōcussit, hæc amoris & amicitiæ vincula dissoluit, hæc misericordiæ & beneficientiæ fundamenta sustulit, & communis societatis neruos incidit, membra membris furiali impetu, & calamitoso collidens.

Sed iam tempus fortasse (Getarde) modum ponendum Libello requirat, longè enim prouectus videor, & vereri debeo

ne

ne te fatigem, tam molesta & lugubri narratione, quæ legentem profectò te nō potest, opinor, vehementer non mouere, cū me scribentem sic afficiat, vt vix aliquando mihi temperem à lacrymis, dum mēte complector, vel quæ scripserim, vel quæ omiserim. Plura enim longè silenda mihi, & prætermittenda fuerunt: quàm his litteris tradenda: partim, ne infinito me labori committerem singula recensendi: partim, quia certa plurimorum cognitio, his temporum & rerum dificultatibus, haberi nō potest: multo vero maxime, quia præcipuarum rerum explicatio, tam est coniūcta cum personarum notatione, vt nec segregari queant, vt illæ percipiantur: nec coniungi, vt istæ non lædantnr. Res enim tradi non possunt in publicum sermonē, quin personæ trahantur in priuata pericula. Illa ergo posteris relinquamus nostris, vel vt prodant memoriæ, si aliquando licuerit: vel vt tacito stupore mirentur, & plangant.

Nobis hæc sufficiant (quæ dixi) vel ad dolorem, vel ad documentum. Documento enim sempiterno esse debet calamitas

nostra,

noſtra, non ſolum nobis, poſteriſque noſtris, verum etiam vniuerſis per orbem Catholicis, quàm horrendum ſit (vt inquit Apoſtolus) *incidere in manus Dei viuētis,* & nolle vel admonitos, *Fructus dignos facere pœnitentiæ*. Peccata.n. noſtra & parentũ noſtrorum, hoc in nos impulerunt grauiſſimum Dei flagellum, quod ſerpet ſine dubio, & diffundetur latius, niſi Dei iuſtitia, Catholicorum pœnitẽtia, & ſcelerũ emẽdatione præueniatur.

Heb 10.

Dolori autem (mi Gerarde) vel tuo vel meo, vel etiam communi & publico, quis non exiſtimet res iam narratas excitando ſufficere? ſunt enim, & numero plurimæ, & magnitudine grauiſſimæ, & frequentatione quotidianæ, & cauſa iniuſtiſſimæ, & modo odioſiſſimæ, & hominũ innocentia quibus inferuntur, indigniſſimæ. Et tamen (vt dixi) neque ſingula potui attingere, neque præcipua; multo vero minus oculatiſſima illa, & attenta diſquiſitio, quæ in noſtra minutiſſima fieri ſolet, oratione cuiuſquam diſcribi poteſt. Si cui aut verbum, aut vocula, aut nutus exciderit, quo noſtræ cauſæ fauere credatur: iu-

Magna diſquiſitio p̄teſtãtium in Catholicorũ minutia.

tur: iusta est delationis, & incarceratio- nis causa. Sic quendã recentissime Super- intendens Londinensis, in abiectissimum compegit carcerem: quòd tria verbula in argumentationis Campianæ patrociniũ, contra Fulcum, opinor, effutierat.

CAVVODVS cõiectus in carcerem quẽ CLYNCRVM appellant.

Illud tamen mirabilius est, quòd paucis abhinc diebus, academicos omnes in vniuersitatibus cõmorantes, iuramento dicere coegerunt, si quos scirent, vel suspicarentur, qui animis religioni Catholicæ fauerent. Eo nimirum proposito, vt suspectos omnes Academijs exturbarent. At quam late patet hoc suspicari? quã facile tegitur dissimulationis inuolucro? q̃ facile sequitur ad odium, vel inuidiã? quãtũ hoc licentiæ largiatur ambitioni? quantum virium præstet maleuolentiæ? quantum stimuli ad omne genus vindictæ? Ecce natum ex re ipsa exemplum. Minister quidam accusabat præsentẽ de suspicione Romanæ fidei; petijt accusatus, quo argumento niteretur suspicio? Quia (inquit ille) non tam frequentare conciones te video, quam faceres si nostræ religionis arderes zelo. Quàm grauis ac firma conie-

Mense Augusto Anno 1581.

In Academia OXONIENSI.

Miniſtrorum ſycophantia. ctura ad accuſandum? O durã & exercitã conditionem illorum, qui his ventis inuidiæ, calumniæq; procellis, legibus etiam, & auctoritate publica ſubduntur.

Et quoniam hoc loco de accuſandi facilitate, & procacitate ſermo incidit, qua ſolent aduerſarij de rebus inaniſſimis, leuiſſimiſque vel crimẽ intendere, vel ſtruere calumniam: (quamquam hoc ipſum feſtinãdi ſtudio prætermittere cogitaſſem,) concedam etiam huic loco exemplum vnum, tanquam decerptã multorum delibationem, quo cernamus (Gerarde) non ſolum quam accuſemur de nugis, & leuiuſculis, verum etiam vt de beneficijs quoque non raro caſtigemur. Res eſt illuſtris, & etiam lepida, & quæ tuis iſtic Italis præter admirationem, effigiem quandam noſtrarum rerum, & temporum delineet.

Hiſtoria de reſtitutione. AEgrotare cœperat generoſus quidam aulicus, vitæ ſplendidæ, & fortuna non infirma. Huic grauiter laboranti (vt eiuſmodi tempore euenire ſolet vel negligentiſſimis) ingeſſerat ſe quædam acris de futura vita cogitatio. Aduocauit presbyterũ, (erat enim ſententia Catholicus) vt il-

lius

lius consilio recte mori disceret. Ille, pro ratione officij, & Ecclesiæ Catholicæ consuetudine, admonuit inter cetera, vt si qua in re quenquam læsisset, aut aliena bona minus iuste occupasset: niteretur statim pro facultate restituere. Annuit ægrotus: occurebat animo, quiddam olim Caluiniano cuidam, iuris quidem specie sublatum, sed conscientiæ Catholicæ minime securum: iubet restitui: moritur. Vxor autem vidua, cum mariti voluntatem perimplere discuperet, nec auderet tamen hæretico reddere: angebatur vehementissime, nec expedire se poterat. Dum hærebat autem, accurrit forte fortuna sacerdos, impertit ei dolorem suum, obtestatur vt vel opera vel consilio iuuet.

Sacerdotis nomē erat ALVVARVS.

Vir Dei, perspecto fœminæ sanctissimo desiderio, zelo plenissimus, obtulit se in rei faciendæ discrimen, existimans hominem tam ferum, & barbarum non futurum, qui de beneficio vindictam expeteret. Itaque re prius Deo commendata, cōscenso equo, viam ingreditur: cumque ad ciuitatem peruenisset, quam habitabat is, cui erant pæcuniæ reddendæ: collocat

Dieterti fasciatis.

equum in proximo diuersorio, vt paratus ad fugam esset statim post expeditum negotium. Ipse domum creditoris petit, euocat solum, & manu prehensum, seducit a ceteris. Narrat se pecunias habere, quas ei sit ea conditione traditurus, vt nihil inquirat, vel de mittente, vel de latore, vel de re ipsa: tantũ accipiat, & fruatur vt suis. Spondet senex, & firmissime promittit: & gratijs actis hominem dimisit.

Huius nomen erat FISHERVS, de ciuitate Vuaruuicensi.

Pecunia erãt 20. Libra Anglicana.

Sacerdos magna contentione festinat ad hospitium, vt equum ad fugiendum arripiat, sed frustra: statim enim à sene perfido proditus, & à viris ab eo missis comprehensus est. Et primum quidem hanc ei calumniam fecerunt, vt non hominem, sed diabolum esse dicerent, qui pecunias à se factas attulisset ad senem illaqueandum. Et huius rei illo argumento vtebantur præter cætera, quòd equum nigrum haberet, quem obseruabant diligenter, an aliorum equorum more, fœnum comederet. Deinde etiam sacerdoti ipsi iniecto ferro, & intra cubiculum munitum conclusFo, addiderunt quendam, qui die, noctuque cum illo esset, & obseruaret an vllo

Hi erant duo Fisheri fratres.

Diabolus habetur q aliena restituit.

lo tempore ocreas detraheret, & si pedes equinos, bifidos, aut bisulcos haberet, illo enim indicio cognosci dæmonem humana specie latitantem affirmabant. Ingens autem populi multitudo domum obsederat, & pecunias effuse offerebant, vt hoc monstrum oculis intuerentur. Iam enim populo persuasum fuerat, esse reuera Cacodæmonem. Quis enim vnquam (inquiunt) humanæ mentis cōpos, pecunias vltro offerret, & gratis largiretur homini ignoto, hospiti, & peregrino? Cum aliquamdiu Christi seruum hac contumelia agitassent simulabant (sed ficte ad maiorem iniuriam) se hominem velle liberum dimittere. At Caluinianus ille ingratissimus, qui pecunias acceperat, subornarat qui egredientem retraheret fuga, & reum ageret læsæ maiestatis. Quo facto, repente totus diripiebatur. Et equo quidem eius vtebantur ꝓ suo libitu: pecunias vero oēs auferebant, excepta quadā particula quæ itineris expensis, inseruiretur ad Londinensem vsque ciuitatem, quo eum paulo post captiuum mittunt, firmo & diligenti satellitio septum. Vbi cum venisset, & con

Hic erat Fi scheri frater.

filio regio rem exposuisset (vel vni potius eorum, ne res ad mortui ignominiam diuulgaretur) reiectus est abeis ad Superintendentem Londinensem, qui illum primum in vnum carcerem, deinde in alium, tertio in arcē Londinensem coniecit, vbi ad quartum fere annum, vix euitatis tormentis, pœnam luit huius nefandi restitutionis flagitij.

Hoc est primo in ianitoris sui custodiā, Secundo in carcerem qui vocatur Porta vuestmonasteriensis.

Admoneor huius historiæ commemoratione de quadam aduersariorum ridicula petulantia, qua solent ad antiquissimorum hostium immitationem, Catholicos vt dæmonibus familiares traducere. Deficeret me omne tempus numerantem, quæ in hoc genere figmenta fabricarunt. Pyramis Londinensis, non nullis ab hinc annis, mirabiliter sane de cœlo tacta conflagrauit incendio furioso, & inex tinguibili: quis aduersariorum rem nō attribuit nostrorum præstigijs? Veneficia quædam, aut incantationes, membranulis, & figuris conglomeratæ, cum similibus nescio quibus ineptijs, terræ venis abditæ, fuerūt aliquando à quibusdam inuentæ. Res putabatur ad reginæ perniciem, & interitum

Pyramis Londinensis combusta.

compo-

composita. Quis non insimulabat huius facti Catholicos? at paulo post compertum est, ministrum quendam magiæ fuisse auctorem, & participes habuisse acerrimos Euangelicos: secutum est altum de re tota silentium, nisi quòd aliqui, deriuandi criminis causa, adijcere solebant, illum forte ministrum, dissimulasse religionem, & fuisse animo reuera papistam. Cum haberentur comitia in ciuitate quadam academica, oblatus est iudicibus Bipliopola quidam, cui verba nonnulla in religionis Catholicæ fauorem exciderant. Habitus est à cõcessu peraspere: præter multa eũ grauissima in carcere perpessa, res tandem partim Quæsitorum suffragio, partim acerbitate Iudicum, eo deducta est, vt hominis, prius in foro diffamati auriculæ clauis ferreis columnæ lignæ affigerentur, & deinde cultro in manus proprias tradito, ipse earum se dissecatione liberaret. Res visa est multis supra modũ seuera. Quid secutum est? mirabile sane Dei iudicium. Iudices ambo, (solent enim præesse duo) omnes etiam Quæ sitores, & multi ex præcipuis totius concessus, cum plurimis assi-

Minister de Neuuington.

Inckfius, in ciuitate Oxoniensi.

ſtētium : pauciſſimis diebus inaudito mor bi genere, partim in ea ciuitate, partim alibi perierunt. Sed & hoc etiam Catholicorum magiæ tributum fuit.

Quid ergo nobis integrum, quid ſecurum, Gerarde, cum non ſolum aliena peccata, Sed & iudicia Dei manifeſta noſtram in fraudem, & calumniam vertantur?

Infinitus eſſem, ſi cetera perſequerer quæ moliuntur aduerſarij, in cauſæ noſtræ dedecus & ignominiam. Si quem enim nanciſci poſsūt, vel infimū, & ſordidiſſimum, qui aliquid apportet in Romá conuicij, vel in alios qui fidei noſtræ fautores exiſtimantur, etiam ſi illud e lacunis, & ſentinis collectum fuerit, aut nullo etiam probabili argumento nitatur: arripiunt tamen hominem auidiſſime, & obtrudunt populo tanquam prophetā. Donant loquendi, perorandi, concionandi facultatem, & ſcribendi etiam quiduis pro libitu, & libidine, modo id in Romanæ fiat religionis contumeliam. Vnde tantum odij? Vnde liuoris tantum, tantumque inuidiæ? ſed non ſubſiſtunt hoc gradu immode-

Sic Io. Nicolaum, grammaticum, miniſtrū relapſum, Roma veniētem, & de Roma mētientem, ſuggeſto donant, & nobilium honorant præſentia.

modeſtiæ,nec his finibus continentur imprudentiæ:longius multo præcipitantur. Si non ſit qui in Romam couicia narret, q. ſordes congerat, aut notet quiſquilias: ipſi creant de Roma miracula, quæ concionibus,menſis, & libris inſeruiant. Sic nuper libello quodam impreſſo, diuulgarunt mirabilia multa ſuperiori anno Romæ contigiſſe,idque per dies multos,quibus Deus iram ſuam magnis prodigijs, cõtra ciuitatem illã oſtendit. Narrant enim, duos ſoles,dualque irides eodem tempore apparuiſſe,portam ingentem diui Petri corruiſſe,& quatuordecim homines cum octo militibus occidiſſe. Duas etiam turres eccleſiæ diui Petri delapſas, comminuiſſe eccleſiam, & contriuiſſe multũ populum,in quo erant decem & octo ſacerdotes. Præterea eccleſias Franciſcanorũ, B.Iacobi,B.Bartholomæi,Beatæ Virginis, totum monaſterium Mariæ Magdalenæ, integrũ armarium Romanæ ciuitatis, domum hoſpitalem, in qua erant 150. perſonæ,cum infinitis alijs ædificijs ſimul decidiſſe, & hæc omnia ideo contigiſſe, vt mundus intelligat Romanam religionem

Hoc eſt die 23 24. & 25. Ianuarij anno. 1580.

Hic liber impreſſus fuit a Io. Charlwod, & Edvvarde vvhite, cũ approbatione pũblica ſubſcripta.

Deo

Deo displicere. Infinita huiusmodi artificia prætereo, quibus in dies nituntur causam nostram vulgo odiosam reddere.

Quare, vt tandem in exitum decurrat oratio, vides quo statu, quo gradu, quo cardine versantur res Anglicanæ. Ardent vndique persecutionum incendijs, conflictantur orthodoxi, cum incommodis omnibus, cum odijs, cum opprobrijs, cũ vinculis, cũ iniurijs, & si quid aliud ad vitã afflictam, & exquisitã pertinet calamitatẽ: Aduersasij nullo commiserationis mouẽtur affectu, sed in dies ferociunt, & crudescunt magis. Ad illud enim perueniſſe videntur, quod prædixit Saluator, *vt omnis* Io. 16. *qui interficit vos, arbitretur obsequtum se præstare Deo.* Catholici autem sequentibus eodẽ Ibidem. loco Christi se verbis consolantur. *Hæc facient vobis, quia non nouerunt patrem, neque me: sed hæc locutus sum vobis, vt cum venerit hora eorum, reminiscamini, quia ego dixi vobis.* Illud etiam sancti Pauli sæpe repetunt ad 1. Cor. 10. solamen, *Fidelis Deus est, qui non patietur vos tentari supra id quod potestis, sed faciet etiam cum tentatione prouentum, vt possitis sustinere.*

Hunc prouentum fidelium, vt compensatio

pensationem quandam tolerantiæ persecutionis promissum, sentiunt egregium Aanglicani Catholici, eoque fit, vt præter internam spiritus sancti dulcedinem, hoc etiam externo non parum animentur & corroborentur solatio, dum inttelligunt & oculis intuentur, tam mirabiliter auctũ esse orthodoxorum numerum post ingeminatam persequentium sæuitiam. Hæc enim manifesta est amoris diuini significatio, qua nos certos faciat, se nostræ causæ, vel suæ potius, non defuturum, si nostræ à nobis partes impleantur humilitatis, mansuetudinis, longanimitatis, & patientiæ. Et certe, si cogitatione percurramus, quæ iam pertulerint Catholici, vel coniectura metiamur, quæ impendeant perferenda: nec tribui potest humanis viribus, quod hactenus sustinuerint, nec ab eisdem expectari, vt deinceps perseuerẽt. A domino solo hoc postulandum est, & à patre luminum precibus nostris assiduis impetrandum, *à quo omne datum optimum, & omne donum perfectum* proficiscitur.

Augmentum Catholicorũ in Anglia.

Iac. 1.

Qua (putas) opus est virtute, qua animi magnitudine, qua roborata cõstantia, vt illa

nis vtendi. Loquor autem de copiosa illa multitudine afflictissimorum pauperum, maxime vero sacerdotum, qui his tempo ribus tam arcte asseruantur, vt nullus sit ad eos concessus aditus, & si quis aditum petat, in suspicionem vocatur, & nisi se purget, comprehenditur. Sic Hansius nuper, cum ingressum peteret ad quosdam inclusos eleemosynæ deferendæ causa, captus est tanquã de religione suspectus, & paulo post patibulo suspensus. Sic mul ti alij eadem ex causa in suspicionem vocati, comprehensi, & incarcerati fuerunt. Atque his modis terrent aduersarij Catholicos, ne quis audeat eleemosynas deferre.

Nec minus etiam periculum est dantibus quam deferentibus, si reciscatur. Resciri aũt multis modis contingit, & aduer sarij nonnũquã vt id eliceant, sacerdotes inclusos subijciunt tormentis, & interrogant, quinam eis eleemosynas dederint, quinam alia pietatis opera præstiterint? Si quicquã vi tormentorũ faterentur (quod hactenus Deo confirmante non faciunt) dupliciter nos inde læderet aduersarius.

Sic Ionsonum Briãtũ Colleg. Rhem: et alios nuper exercuerũt

Primum,

quæſtione admortem fere hac eadem de cauſa. Primum, fidem confitentibus abrogaret, tamquam ſuorum proditoribus. Deinde eleemoſynarum datores ſic affligeret, vt ceteros timore pœnæ à ſimili deinceps pietate arceret.

Hoc ergo artificio cum aduerſarij iam effecerint, vt nemo audeat quicquam donare, nec quiſquam quod donatum eſt carceribus deferre: conſequatur neceſſe eſt, quod plane iam oculis conſecutum videmus, vt incarcerati penuria, & egeſtate tabeſcant, & inedia conſumente, miſerabiliter pereant. Audiuiſſe te exiſtimo de illa numeroſitate virorum, qui recenter in carcere Eboracenſi ſunt extincti: non audeo quicquam affirmare, nec ſuſpicari grauius quàm quod dixi, licet non deſint qui *Comes Huntingonius.* ſuſpicētur, eo quod prouinciæ præfectus tam lethali ſit & præcipiti in nos odio, vt nihil ſic in vita cupere, quam extremum noſtrum exitium videatur. Deus illi benignus ſit, & meliorem mentem largiatur, animumque mitiorem in calamitoſos immittat, vt ipſe etiam aliquando miſericordiam apnd communem dominum, & iudicem omnium conſequatur.

Si

Si vellem acerbitatem, & inhumanitatem repetere, quas annis elapsis Catholici sunt experti in hoc ergastulo Eboracēsi, aut quas hoc tempore magis quam vnquam antea patiuntur: nullum facerē narrandi finem. Ex hoc vno fiat coniectura de reliquis. Minister quidem eruditione nō vulgari, qui aduersariorum à partibus iam diu steterat, easque studiosissime pro viribus defenderat: eo tandem intelligentiæ, lectione sanctorū patrum deuenerat, vt clarissime cerneret, suos nulla veritate niti, sed omnem à nobis esse, idque extra controuersiam. Non potuit iuuenis acer conceptum veri lumen continere, aut vrētem pectore flammam comprimere. Quare vulgo propalata, hominem comprehēdunt aduersarij, terrent minis, sed non terretur: aggrediuntur argumentis, sed erat superior: blandicijs mulcent, sed non allicitur: quid ergo? Trudunt in carcerem, tractant asperrime, nihil tamen flectitur. Tādem suspendunt plantis in eum modum, vt pedibus in altos cippos insertis, decumberet solis humeris in terram, idque sine lectulo, aut reclinatorio ꝑ dies plurimos,

Huius ministri nomen BELLVS dicebatur.

illam

illam ei sõlam facientes gratiam, vt certis temporibus ad necessitates corporis aliquantulum laxaretur. Quid hoc immitius fieri potuit?

Illa etiam crudelitas omittenda non est quam hoc vltimo persecutionis tempore in Iesuitas, & Collegiorum tum Romani, tum etiam Rhemensis alumnos acerbissime exercuerunt. Nam hoc ipso 1581. anno, die Nouembris 20. qvi D. Edmundo Angliæ Regi sacer est, & sequenti vocati sunt ad Tribunal hi Sacerdotes, Edmundus Campanus, Iacobus Bosgrauius Societatis Iesu religiosi. Rodulphus Sheruinus, Lucas Chirbeus. Eduardus Ristonus, Ioannes Shertus. Romani Anglorum Collegij alumni: Ioannes Hartus, Alexander Briantus, Gulielmus Filbius Collegij Rhemensis, quatuor item alij Sacerdotes Richardus Iansonius, Laurẽtius Richardsonus, Thomas Fordus, & Ioannes Colitonus, & Ortonus quidam nobilis laicus; quos omnes tanquam læsæ maiestatis reos suis iniquissimis legibus condẽnarunt. Campianum autem, Sheruinum, Briantum, Iansonium, Bosgrauiũ, & alios ad

Duodecim Sacerdotes cum nobili vno laico ĩ concilium vocati.

Campianus & socij equuleo torquẽtur.

ad omnium membrorum vſque diuulſio-
nem, & pene ad mortem ipſam equuleo
torſerant;id eſt tormenti genus, in quo ſu- *Equuleus.*
pinum hominem primo extendunt, ma-
nusque ac pedes articulatim ligant, fu-
nes deinde, quibus ligatus eſt, rotis qui-
buſdam paulatim eouſque trahũt, donec
omnia membra luxentur. Pronunciata
igitur ſententia, P. Edmundus hilari vul-
tu, & clara voce, pro tanto beneficio Deo
gratias agens, cantat, Te Deũ Laudamus,
te Dominum confitemur, &c. Sheruinus
autem, Hæc dies quã fecit Dominus, exul
temus, & lætemur in ea: Briantus vero,
ſententiæ iniquitatem conſiderans, ſum-
mum Iudicem appellat his verbis, Iudica
me Deus, & diſcerne cauſam meam, &c.
Atque ita ingenti cum alacritate diſcedũt
à conſpectu concilij gaudentes, quod di-
gni habiti ſint pro nomine Ieſu contume-
liam pati. Antequam ad carcerem redu
cerentur P. Campianus populum his ver-
bis allocutus eſt: Audiſtis nos, tamquam *Cãpianus*
reos læſæ maieſtatis condemnari. Sed q̃ *ſe, & ſo-*
id merito factum ſit, vos, quæſo, ipſi co- *cios purgat*
gitate. Etenim ſi tot modis Reginæ offen-

dissemus maiestatem, nequaquam illa,& Senatus eius vniuersus nobis & vitam,& libertatem , & rerum omnium abundantiam toties obtulissent, si modo eis, in rebus non adeo magnis, obsecūdare voluissemus:Immo etiā hic ipse arcis Præfectus hæc eadem,& maiora mihi promisit,si vel semel tantum cum hæreticis templū adijssem.Itaq; viri optimi, non perduellio,non maiestatis læsio,sed veræ Religionis zelus ad hoc nos capitis discrimen adduxit.

Briantus ad iudiciū crucem gestat.

Fuit etiam illud , inter cetera, in Alexandro Brianto,dum ad tribunal cum reliquis duceretur, constantissimæ pietatis indicium,quod tanquam signifer eximius incederet,crucem manu gestans, & ostēdens,quam ipse, & in ea Saluatoris nostri imaginem carbone depictam,in ipso carcere confecerat. Cum vero ab hæretico nescio quo, eam abijcere iuberetur ; Miles, respondit, Christi crucifixi sum,nec vnquam salutiferum hoc vexillum deseram:quod tamen cum è manibus illi nefarius quidam eripuisset, Potuisti, inquit,è manibus euellere, at è corde nunquam diuelles, quin potius sanguinem pro eo fude-

fuderim meum, qui ſuum precioſiſſimũ prome fudit in cruce. Summam Alexander iſte conſtantiam ſemper præ ſe tulit. cum enim equuleo, in quo semél ad tres horas iacuerat extenſus, iterum, aciculis etiam ſub manuum, pedumque vnguibus crudeliter infixis, acerbiſſime torqueretur. Hoccine, aiebat, totum eſt quod poteſtis? Si nihil aliud ſunt veſtri equulei, ac cedant huius rei cauſa centum alij: ego enim Catholicæ religionis cauſa longe grauiora ferre poſſum. Neque vero mirum videri debet, eum tam fortiter contempſiſſe tormenta, qui in ipſis mirifica Spiritus ſancti dulcedine fruebatur, vt ipſemet in litteris, quas ad Patres Societatis Ieſu in Anglia degentes ex carcere ſcripſit, locupletiſſime teſtatur; cuius verbis referendis eo hic cõſilio ſuper ſedeo, quòd ad libelli calcẽ eadẽ epiſtola adiecta ſit. *Brianti cõſtantia.*

Iam vero Sheruini in patria iuuanda caritas explicari haud facile poteſt. Romæ enim cum adhuc moraretur, tam acri huiuſce rei deſiderio flagrabat, vt grauiſſimis cruciatibus, quibus torqueri in ea catholicos homines ſciebat, non modo non *Sheruini caritas.*

 terrere.

terreretur,ſed incitaretur etiam vehemẽ tius.Et quidem ille, vt erat optimis natu ræ, doctrinæ, & virtutis dotibus ornatus, patriæ adiumento fuiſſet non mediocri, niſi quod eum vix in Angliam ingreſſum comprehendunt aduerſarij, onerant com pedibus, & in carceris tenebras conij- ciunt. Liber tamen animus de animarum ſalute,non minus quam antea, ſollicitus, non quieſcit in carcere, ſed proximorum ſe vtilitati,prout licebat, impendit, mul- toſque vinctos Eccleſiæ reconciliat. Erãt inter alios per id tempus in eodem carce re hæretici duo,ex turpiſſima Amoris fa milia,ob hæreſim comprehenſi: hi, cum Sheruinum aliquando diligentius obſer- uaſſent (erant enim in proximo fere cubi culo)ex compedum,quibus vinctus erat, aſſiduo conſpectu ſingulari quadam læti- tia geſtire,inſanum, qui tantam ex com- pedibus caperet lætitiã, arbitrabantur. Il le enim quod ſe vinctum aſpiciebat pro Chriſto (vt ex eius litteris cognouimus) tanta interiori voluptate perfundebatur, vt geſtiret totus, exultaretq; præ gaudio. Cum tamen deinde ad familiare collo-

Sheruinus in carcere duos ad Eccleſiã recõciliat.

quium

quium venissent, rem aliter se habere con spiciunt; eumque non modo sanum, ac mentis compotem, sed prudentem etiam, atque doctum esse aduertunt; sermone deinde longius protracto, cum officij re citandi tempus instaret, venia ab eis humaniter postulata, procumbit in genua Sheruinus, & qua poterat reuerentia, ac deuotione, recitat: quod eos, ob rei noui tatem, magnopere commouit. ad cænam postremo cum venissent, sermonem de re ligione instituunt; multisque in eam sententiã disputatis, eos Sheruinus ita rationi bus conuincit, vt nõ multo post Ecclesiæ reconciliet. illi vero turpissimæ familiæ hæresi, ob quam comprehensi fuerant, abiurata, catholicam fidem professi sunt; ob eamque in carcere in hodiernum vsq; diem asseruantur. Iam vero cum equuleũ illi minarentur aduersarij, eo que adducta res esset, vt paulo post cruciandus videretur, parat se strenue, & cruciatus sibi ad necem vsq; perferendos proponit, eorumque auctores, non sine magno caritatis argumẽto Deo obnixe cõmendat; sed illum Deus ad clariorẽ triũphũ reseruabat.

Cāpianus Sheruinus et Briātus ad mortē tradūtur.

Calēdis igitur Decembris ſummo mane, hora circiter 13. ex illis Sacerdotibus, quos publica ſententia damnatos diximus, tres, Campianus, Sheruinus, & Briantus ad arcis, in qua ſeruabantur, ianuam, vt regni mos eſt, magiſtratibus Londinenſibus ad ſupplicium tradūtur. Quos illi excipientes imponunt sledis (id eſt carri humile genus ſine rotis, ſuper terram equis trahentibus lapſans) & Campianum quidem ſolum, Sheruinum autem, & Briantum ſimul alligant, trahuntque ſupinos per vrbis plateas, ad Tiburnum vſque latronum ſupplicio infamem locum, &, à caſtro per tria fere milliaria diſiūctū. Quo vbi ventum eſt, primus Campianus ſcalam, vt ſuſpenderetur aſcendit; vbi, fune iam ad collum, ac ſuſpendiū alligato, tam ſe intrepide, conſtanterque ad concionandum componit, vt Principes qui aderant, ipſique hæretici vehementer obſtupeſcerent. Conuenerant enim illo tres Comites; Barones ſex, equites aurati, aliique viri illuſtres quamplurimi, & tanta hominum multitudo quanta ſimul in eo loco noſtro hoc ſeculo viſa eſt nunquam.

Exorſus

Exorsus est igitur illis verbis, Spectaculum facti sumus Deo, Angelis, & hominibus: sed à Vicecomite Londinensi interpellatus, orauit omnes, qui aderant Catholicos, vt cum se animam agentem cernerent, fidei symbolum pro ipso recitarent, vt quam ipse eo tempore profiteri voce non posset, multorum catholicorũ voces profiterentur; sed illum adhuc loquentem ab scala deturbant carnifices, strangulatumque, alijs duobus inspectantibus, in quatuor partes dissecant; si quo modo illis possint terrorem incutere; sed nihil inde terrabantur. Cum enim, Campiano iam confecto, cruentas manus, ac brachia Sheruino carnifex inijceret, adderetque ad terrorem, Veni Sheruine, accipe & tu mercedem tuam, ille ad hominem conuersus læto, hilarique vultu, eum amplexatus, cruorem manuũ osculatus est. quæ res ita populum commouit, vt magno murmure Vicecomiti extorserint, vt ille quæ vellet, loqueretur. Ascendit igitur scalam, efficacissimamque cohortationem ad populum habuit, eaque absoluta collum laqueo, vt suspenderetur, inseruit,

Cāpianus ex patibulo ad populum concionatur.

Campiani Mors.

Sheruinus carnificis cruentas manus osculatur.

Sheruini mors. vniuerſa multitudine acclamante, Bone Sheruine, Dominus Deus recipiat bonã animam tuam: qui clamor durauit diu, eoque iam mortuo compeſci vix potuit.

Brianti mors et innocentia. Poſtremo Briantus antequam ſuſpenderetur, breuem fidei confeſſionem præfatus eſt, & innocentiæ ſuæ ab omnibus læſæ maieſtatis cogitationibus, nedum factis proteſtationem, quam eius vere innocens vultus, & prope angelicus (erat enĩ iuuenis pulcherrimus, nec vigeſimum octauum annum exceſſerat) non obſcure confirmabat. Sed illud in eum omniũ oculos, atque animos rapiebat, quod ingenti eum gaudio prope mortem perfundi conſpicerent: quod ille ortum quidem ex eo fatebatur, quod ſe Deus ad mortẽ pro catholica fide oppetendam elegiſſet, auctum vero, quod vna cum Patre Campiano, quem vnice colebat, moreretur. Et vero hunc iuuenem ob id maxime oderant aduerſarij, quod Patribus Societatis Ieſu familiaris eſſet atque intimus, neq; de illis in grauiſſimis cruciatibus quicquã prodidiſſet, ſed emiſſis clanculum litteris in eorum Societatem recipi poſtulaſſet.

Quæ

Quæ verò eorum mortem corporum car nificina cõsecuta sit, nihil est quod in præ sentia repetamus, cum in læsæ maiestatis reos (cuius illi criminis falso insimulabantur) pœnæ, à nobis sint paulo superius commemoratæ.

Mitto hic asperitates, quæ in fœminas incarceratas exercentur, quibus præter carceris molestias, illud etiam addunt aduersarij doloris, vt earum plectant maritos, licet sibi in omnibus cedentes, & con formes (vt loquuntur) nisi vel cogãt vxo res ad exemplum suum, vel omni eas alimonia, & sustentatione priuent. Quid ergo facient afflictissimæ mulieres, cùm nec ipsi mariti, res vitæ necessarias suppeditare permittantur? an non penuria tabescen dum est? an non egestatis incommodis pe reundum? & tamen euangelici nostri his non mouentur.

Dè carceribus Londinensibus possem tibi multa, & luctuosa referre, tam de nuper extinctis, quam de misere viuentibus, nisi vererer ne mea querela grauioris esset acerbitatis occasio. Illud tamen est cer tissimum, multos extrema quæque per-

pessos

peſſos eſſe ob ſummam egeſtatem, & ex pectare quotidie, vt longe plura, & grauiora patiantur, ſi lex illa ſeueriſſima de adeundis eccleſijs, executioni mandetur, quæ breui tempore, Catholicos omnes penitus eſt exhauſtura, & oppreſſura, ita vt nec ſibi, nec familijs, multo vero minus afflictis alijs ſubuenire poſſint. Quo pro ſecto res Anglicanæ in extremam calamitatem, & Chriſtianis auribus inauditam, prolapſuræ videntur, nimirum, vt homines innocentes, ob ſolam auitæ fidei conſcientiam bonis proprijs ſpoliati, fame pereant & conſumantur.

Lex de adeundis Ecclesijs ſupra pag. 16

Concluſio. Vnde, vt vno verbo concludam vniuerſa: duæ res ſolum ſuper eſſe nobis videntur in his anguſtijs præſtandæ. Vna vt dominum noſtrum & Saluatorem Chriſtũ, ardentibus votis, & precibus imploremus, quo noſtri miſeratur, & perſecutorum noſtrorum animos emolliat. Altera, vt animo ſimus certo, conſtanti, & reſoluto, quiduis illius cauſa ſufferendi, & tolerãdi, cætera omnia ſanctiſſimæ eius prouidentiæ deferentes, ea certiſſima perſuaſione & fide, quod ille nos hac mente

conſti-

constitutos,& totos in suam tutelam proiectos, securissima via diriget in portũ salutis nostræ.

Hoc animo, si imbuti fuerimus, & si induerimus hanc armaturam spei, fidei, & feruentis charitatis, adiuncto rerum omnium mortalium, & mundanarum cõtemptu, si aliquando (inquam) radicitus defixi fuerimus in hac firmissima, & immobili petra, quæ est Christus noster crucifixus: quicquid sæuierint in nos aduersarij, facillime, & nullo cum negocio sustinebimus. Fruemur enim illius homis summa securitate, quem Saluator vt vere sapientẽ in Euangelio commendat *Qui ædificauerat domum suam supra petram, & descendit pluuia, & venerunt flumina, & flauerunt venti, & irruerunt in domum illam, & non cecidit, fundata enim erat super petram.* Immo sentiemus corde, & ore profitebimur cum illo sanctissimo & fortissimo religionis nostræ duce, & Christi Saluatoris athleta Paulo. *Quis nos separabit à charitate Christi? an tribulatio? an angustia? an nuditas? an periculum? an persecutio? an gladius?* quasi dicat, horum nihil: statim enim subijcit: *neque mors, neque*

Matth. 7. *Rom. 8.*

vita,

vita, neque angeli, neque principatus, neque virtutes, neque inſtantia, neque futura, neque fortitudo, neque altitudo, neque profundum, neque creatura alia, poterit nos ſeparare à Charitate Dei, quæ eſt in Chriſto Ieſu domino noſtro.

O vocem excelſam, & Apoſtolo tanto, hoc eſt, Paulo dignam. Quid poteſt dici, aut fingi animoſius? quid poteſt humana mente cogitari confidentius? Hoc ergo nobis intuendum, qui eadem de cauſa conflictamur qua ille, hoc nobis imitandum, qui eodem in agone certamus quo ille, eãdem coronam ſperamus quam ille, eundem remuneratorem expectamus, quem ille. Huc omnis noſtra cogitatio, & vires omnes conferendæ ſunt, vt confidẽtiam hanc firmam in aduerſis omnibus retineamus, e qua tanta demum exiſtet fortitudo, & in rebus vel aſperrimis, & duriſſimis cõſolatio, quãta ſufficiat ad perducendos nos, *p̄ ignẽ & aquã in refrigeriũ*, vt inquit ille, hoc eſt, per arduas huius ſeculi moleſtias, & calamitates, in æternã Dei, & beatorũ omniũ requiẽ, gloriã, atq; fœlicitatẽ.

FINIS.

GERARDI, DE PRAE-cedenti Libello, ad Catholicum Lectorem admonitio.

CVm libellum hunc ab amico transalpino scriptum, familiaribus quibusdam impertiuissem meis: eorum factum est rogatu &, pia quadã importunitate, vt in manus permitteretur quorundam magnatum, & principum virorum, quibus vel suadentibus, vel imperantibus potius, typis est excusus. Existimabãt enim ad rem Christianam non mediocriter referre, vt hæc tam insignis Anglorum persecutio, qualẽ post multa secula non sensit Ecclesia, non solum ætati communicaretur præsenti, verum etiam venturæ posteritati transmitteretur. Habet enim quæ & præsentes excitent ad commiserationem, & futuros instruant ad cautelam. Illud autem admonere volui, quod suis me litteris admonuit amicus, se, cum plurima in cæteris libelli partibus, tum illud sponte in legum texendo catalogo omisisse, quod multis legibus & edictis cautum sit in Anglia, ne Catholicus, exilio, vel patriæ derelictione, pœnis se, vel persecutioni substrahat. Prouisum enim est, ne quis regni fines egrediatur nisi obtenta prius à Consilio Regio facultate, & licentia. Si quis autem sine particulari licentia egressus fuerit: amittet possessiones omnes pro vitæ suæ tempore. Nec licet cuiquam ante egressum ea quę possidet, vxori, liberis aut amicis donare, quia hoc in fisci regij fraudem existimabitur factũ, & fiscales actione doli mali, facile recuperabunt. Huius autem legis de fugitiuis (vt loquuntur) tam

ſtricta, & ſeuera ſit obſeruatio, vt nemo vel patrem, vel maritum, vel fratres, vel liberos extra Angliam, ſine particulari licentia degentes (hæc autem licentia cum cæteris defficulter, tum Catholicis nunquã, vel difficillime conceditur) quauis ratione iuuare, aut quouis ſubſidio ſubleuare audeat. Immo quod ſeuerius eſt, patres omnes, quorum filij his in partibus, vel alibi, ſtudiorum cauſa extra Angliam verſantur, ſecuritatem præſtare, & pactione ſe obligare coguntur, aut filios ſtatim retrahendi, aut omni eos alimonia, & ſuſtentatione priuandi. Quæ omnia eo tendunt, ne Catholicis Anglicanis, vlla ſolatij particula, vel domi, vel foris permitteretur. Atque hæc admonenda duxi, quia in libello ipſo prætermiſſa fuerunt. Reliquum eſt, vt Chriſtiani omnes perſpectis ſuorum fratrum, & viſcerum anguſtis, pro communi vinculo charitatis, quod intercedit in toto corpore, ardentiſſimis rem precibus communi domino commendent.

EXEMPLAR LITTErarum à sacerdote quodam Alex. Brianto, Collegij Rhemensis alumno intra turrim Londinensem concluso, nunc inclyto Christi Martyre, ad Patres Societatis Iesu in Anglia degentes.

LECTORI PIO.

ET si verum sit, Catholicos carceribus Londinensis castri inclusos, tã arcta, & in humana teneri custodia, vt nec amicorum aditus, nec aliorum hominum societas, aut collo quium, multo vero minus libri, charta, aut calami permittantur: tamen, dum haberentur nupe disputationes quædam cum P. Campiano incarcerato, nonnulli eorum; qui audiendi causa intrauerant, opportunitatem nacti, digressi sunt ad quorundam sacerdotum inclusorum latibula, vt Christi seruos viderent, & salutarent. Qua sancta Dei prouidentia factum est, vt nonnulla de illorum statu, & summa consolatione, qua Diuina bonitas inter extremas angustias eos reficit, ac recreat, intelligerentur. Inter alia vero, hæc subsequens Epistola raptim exa

rata

rata ab afflictiſſimo ſacerdote, & iterum, atque iterum tormentis agitato, dictante profecto (vt videtur) Spiritu ſancto, in manus noſtras peruenit. Quã mihi à Reuerendis Patribus Societatis Ieſu ad quos erat miſſa, communicatam, apponere hoc loco volui, verbatim ex ipſo auctoris chirographo diſcriptam, vt mortales intelligant, non eſſe abbreuitatem manuum Domini quo minus nunc, quam olim, confeſſoribus ſuis in neceſſitatibus opituletur, & intra denſas carcerum cæcitates aſſiſtat.

Reueren. Patribus Soc. Iesu.

QVotiescunque mecum cogito (reuerendi patres) quàm ardenter, & quàm varijs modis Deus Opt. Max. nostram quærit salutem, nostrum cupit amorem; cor nostrum possidere, & in nobis regnare desiderat: toties stupore confundor, quòd nos miseri homines, vel beneficijs commoti, vel allecti præmijs, vel saltem stricto Dei iudicio perterriti, totis viribus illi non obsequamur, nec offeramus ipsi corpora nostra in hostiam viuentem, & holocaustum perfectum. Nam pręter immensa eius erga nos beneficia, creationis videlicet, redemptionis, coseruationis iustificationis, & quam speramus glorificationis: pręter hęc (inquam) & infinita alia, verbis suauissimis nos adhortatur, vt properemus, ad ipsum. Ego (inquit) diligentes me diligo: & qui mane vigilauerit ad me, inueniet me: beatus homo qui audit me, & qui vigilat ad fores meas quotidie, & obseruat ad postes ostij mei. Qui me inuenerit, inueniet vitam, & hauriet salutē à Domino.

Vbi autem quærendus sit, ipse Dominus ostendit his verbis: Vbi duo vel tres congregati sunt in nomine meo, ibi ego sunt in medio eorum. Ibi vere putandus est esse Christus, vbi multi charitate coniuncti, ideo conueniunt, vt Deū honorent, Deo soli deseruiant, eiusque pręcepta custodiant, & regnum eius gloriosissimum propagent. Qui hoc ipsum audit, veritatem discet, & non ambulabit in tenebris, & errorum caligine, sed securus vadet ad fontes aquarum.

In talibus congregationibus Deo sacratis, via recta in cęlum tenetur, non vepribus obsita, sed sanctorum vestigijs incessanter attrita, non flosculis huius amari seculi ornata, non delicijs, aut blandimentis affluens, sed legibus, regulisque sanctissimis munita,

vt stulti non errent per eam, nec quisquam in illa deuiet, nisi qui suam salutem prorsus negligeret. Hic cuncta in numero, pondere, & mensura, apte disponuntur, vt vere sapientia inhabitare dicatur, cuius opera omnia mire ordinata sunt. Hic viget cælestis quædam fratrum correptio, suauis affectuum prauorum castigatio, & mutuæ charitatis ineffabilis prouocatio.

Ob hæc, aut his similia, ante biennium apud me firmiter proposuerā, hoc vitæ genus suscipere, si Dominus voluerit: & cum viro docto, & pio, tunc spirituali meo patre, huiusmodi sermonem habui: An, si ex patria, rationabili de causa redirem (eram enim eo tempore in transmarinis partibus) fore sperarem, vt me Patres Societatis in sanctā obedientiam reciperent? Cuius sententia fuit, vt hac de re nullatenus dubitarem. Hinc augebatur spes, accreuit animus, & hoc biennio dum in Anglia versarer, sæpius mente renouaui propositum hoc. Sed quia sperabam laborem meum, & industriam in messe Domini nō prorsus inutilem, distuli propositum. Nunc autem cum diuina dispensatione libertate priuer, vt huic vtili labori meipsum diutius non possim impendere: iterum renouatur desiderium, iterum incaluit, & exardescit spiritus, & tandem votum Domino Deo voui, non temere, (vt spero) sed in Dei timore, nec ob alium finem, quam vt inde sanctius, & gratius obsequium Deo præstem, ad maiorem Dei gloriam, certiorem salutem meam, & ad gloriosiorem de spiritali meo hoste triumphum. Voui equidem, vt cum Domino placuerit me liberare (si tamen aliquādo placuerit) intra vnum deinde annum, Patribus Societatis me totum resignaturum, (si Deo inspirante me reciperēt) libenter, & summo cum gaudio in perpetuum, voluntatem meam omnem in Dei seruitium, & eorum

obſequium penitus, penituſque traditurum.

Hoc votum in ſummis anguſtijs, & tribulationibus meis, magno mihi gaudio, & ſolatio fuit: & ob hoc, maiori cum fiducia impetrandæ fortitudinis, & patientiæ, acceſſi ad thronum diuinæ maieſtatis, patrocinio fretus B. Marię ſemper virginis, & omnium ſanctorum. Quod quidem à Deo profectum ſpero, quia in ipſo orationis tempore à me factum fuit, cũ mihi videbar cæleſtia cogitare. Sic enim res geſta eſt. Eodem die, quo primum tormentis cruciabar, antequam ad locum proceſſi, orationibus vacans, & Domino Deo me, meaque omnia commendans, ſuperna quadam ſpiritus dulcedine replebar, dum inuocarem ſanctiſſimum nomen Ieſu, & B. Virginis Mariæ: (dicebam enim Roſarium) hilaris erat animus, bene confortatus, & promptus ad perferenda tormẽta, quæ tũc certiſſime expectabam. Tandẽ in mentem venit prędictum propoſitum, & ſimul etiam coincidebat in animum, vt nunc voto firmarẽ, quod antea ſtatueram. Peractis precibus, hæc animo reuolui, ratione qua potui diſcuſſi, bonum iudicaui, deſiderium compleui, votum prędicta conditione libere emiſi.

Quod factum, Deus ipſe mihi videtur ſtatim probaſſe. Nã in omnibus anguſtijs, & cruciatibus meis de infinita ſua bonitate miſericorditer mihi affuit, confortans me in neceſſitate, & liberans animam meam à labijs iniqnis, à lingua doloſa, & à rugientibus paratis ad prædam.

An quod dicam mirabile ſit, neſcio, Deus ſcit: ſed quod verum ſit, teſtis eſt coram Deo cõſcientia mea. Hoc dico quod in vltima tortura, cnm crudelius in corpus ſæuirent aduerſarij, manibus, pedibuſque violenter extenſis, omnis tandẽ fere doloris ſenſus expers eram: nec hoc ſolum, ſed etiam quaſi refocilla-

tus à præcedentis torturæ doloribus, sensibus perfe-ctis, mente quieta, & corde tranquillo perstiti. Quod videntes Commissarij, exeuntes iusserunt me eodem modo iterum in diem posterum cruciari: quod audiens, credebam equidem, & sperabam diuino auxilio me patienter laturum. Interea meditabar (vt potui) Saluatoris nostri acerbissimam passionem, innumeris doloribcs plenam, dumq; hæc ipsa agerentur, vulneratam putaram sinistram manum in medio palmæ, & sanguinem effluxisse existimaram, sed reuera nil tale fuit, nec alius tunc dolor, præter illum manus grauabat.

Nunc ergo, vt innotescat vobis petitio, & postulatio mea, cum nulla spes reliqua sit, nos breui pristina libertate ita fruituros, vt vestras Paternitates præsens alloquar (quod vtrum aliquando sit euēturum, nulli mortalium est notum) interim humiliter me vobis submitto, suppliciter rogans, vt pro me, & de me faciatis, quod vestræ prudentiæ visum fuerit. Et si fieri possit, vt absens in vestrā societatem adscribi, & recipi queam, supplici mente & toto corde exposco, vt sic cum humilibus humiliter sentiam, cum deuotis, Dei laudes personem, & continue gratias ei pro beneficijs suis referam; tum etiam, plurium suffragijs adiutus, tutius curram ad propositum brauiū.

Non ignoro infinitas esse antiqui hostis insidias, tortuosus enim cum sit coluber, mire simpliciū animas, qui fidelem ductorem non habent, sua vafricie deludere conatur, in Angelum lucis transformās se, vt nō sine causa admoneamur, vt probemus spiritus si ex Deo sint. Vobis igitur, quoniā spirituales estis, & huic certamini assueti, committo totum negotiū istud, per viscera misericordiæ Dei obsecrans, vt me vestro consilio, & sapientia regere dignemini: & si vtile videatur in oculis vestris, ad maiorem Dei honorem,

norem, Eccleſiæ vtilitatem, & animæ meæ æternam ſalutem, vt promouear ad hanc ſanctiſſimi nominis Ieſu Societatem: in præſenti Obedientiam promitto coram Deo in foro conſcientiæ meæ, omnibus, & ſingulis Præpoſitis conſtitutis, & conſtituendis, omnibus item regulis, legibuſue in hac Societate receptis, pro mea virili, & quantum me Deus adiuuet: teſtis dies iſte, teſtis & hoc chirographum manus meæ in die iudicij. De corporis valetudine non eſt quod dubitetis, quia iam fere priſtinam fortitudinem, & robur, Deo donante, recuperaui, & in dies magis magiſque cnnualeſco. De cætero me veſtris orationibus commendans, vos in Domino valere iubeo, ſollicite expectans, quæ ſit veſtra de me ſententia.

ROMAE,

Apud Vincentium Accoltum.

M. D. LXXXII.

PRAESENTIS ECCLESIAE ANGLICANAE TYPUS.

Vt paucis annis mutata Britannia mores
Exuerit veteres, indueritque nouos:

Perque fidem falsam facta immanissima Christi
Innocuum mactet, dilanietque gregem:

Inq. illũ, omne genus, tormenta grauissima promat:
Picta tibi tabula hæc, Lector amice, refert.